

Република Србија
Комисија за заштиту конкуренције

**ИЗВЕШТАЈ
О СЕКТОРСКОЈ АНАЛИЗИ
ТРЖИШТА ТРГОВИНЕ НА ВЕЛИКО
И ТРГОВИНЕ НА МАЛО
ДЕРИВАТИМА НАФТЕ
У 2012. ГОДИНИ**

Септембар, 2013. година

САДРЖАЈ

1. ПРАВНИ ОСНОВ, ОБУХВАТ АНАЛИЗЕ И ИЗВОРИ ПОДАТАКА

- 1.1. Обухват анализе и извори података
- 1.2. Измене релевантног правног оквира у 2012. години

2. ПРОИЗВОДЊА И УВОЗ НАФТЕ И НАФТНИХ ДЕРИВАТА

- 2.1. Производња и увоз сирове нафте
- 2.2. Производња деривата нафте
- 2.3. Увоз деривата нафте

3. СКЛАДИШТЕЊЕ И ТРГОВИНА НАФТОМ И ДЕРИВАТИМА НАФТЕ

- 3.1. Складиштење нафте и деривата нафте
- 3.2. Трговина нафтом и дериватима нафте (трговина на велико)

4. ТРЖИШТЕ ТРГОВИНЕ НА ВЕЛИКО ДЕРИВАТИМА НАФТЕ У 2012.г.

- 4.1. Структура извора снабдевања (по добављачима)
- 4.2. Структура набавке (по дериватима)
- 4.3. Структура трошкова пословања
- 4.4. Структура купаца
- 4.5. Промет нафтних деривата на велико
- 4.6. Приходи од трговине на велико дериватима нафте

5. ТРЖИШТЕ ТРГОВИНЕ НА МАЛО ДЕРИВАТИМА НАФТЕ У 2012.г.

- 5.1. Број бензинских станица и структура по локацији
- 5.2. Укупан и просечан број запослених радника
- 5.3. Структура извора снабдевања (по добављачима)
- 5.4. Структура набавке (по дериватима)
- 5.5. Трошкови пословања у малопродаји
- 5.6. Анализа промета у трговини на мало
 - 5.6.1. Укупан промет
 - 5.6.2. Структура промета на мало
 - 5.6.3. Просечан промет (промет по бензинској станици)
- 5.7. Анализа прихода у трговини на мало
 - 5.7.1. Укупан приход од продаје деривата
 - 5.7.2. Просечан приход од продаје деривата (по бензинској станици)

5.7.3. Укупан и просечан приход од пратећих делатности

6. АНАЛИЗА ТРЕНДОВА ЦЕНА НАФТНИХ ДЕРИВАТА У 2012. ГОДИНИ

6.1. Трендови набавних и продајних цена на veleпродајном тржишту

6.1.1. Трговина на велико премијум БМБ95 премијум и дизел горивом Д2

6.1.2. Трговина на велико евро премијум БМБ95, дизел горивом евро дизел и ТНГ

6.2. Трендови набавних и продајних цена на малопродајном тржишту

6.2.1. Трговина на мало премијум БМБ95 и дизел горивом Д2

6.2.2. Трговина на мало евро премијум БМБ95, дизел горивом евро дизел и ТНГ

7. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

1. Правни основ, обухват анализе и извори података

1.1. Обухват анализе и извори података

Комисија за заштиту конкуренције је, на основу члана 47. Закона о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", број 51/09-у даљем тексту Закон) и Одлуке Савета Комисије са 147. седнице од 8. априла 2010. године, у периоду од априла 2010. до септембра 2011. године спровела анализу стања конкуренције на тржишту увоза, прераде, veleпродаје и малопродаје нафте и деривата нафте у Републици Србији у периоду 2008-2010. година (секторска анализа).

С обзиром на значај сектора нафте за енергетску делатност и привреду у целини, утицај кретања цена ових роба на све економске токове у земљи и специфичну структуру посматраних тржишта, Савет Комисије је донео одлуку да настави анализу у сегменту трговине на велико и трговине на мало нафтним дериватима, на годишњем нивоу, и то за сваку претходну годину у будуће.

У складу са одлуком Савета, у периоду од марта до септембра 2013. године спроведена је анализа стања конкуренције на тржишту трговине на велико и тржишту трговине на мало нафтним дериватима на територији Републике Србије у 2012. години. Анализа је обухватила укупно 14 привредних субјеката и то: Друштво за истраживање, производњу, прераду, дистрибуцију и промет нафте и нафтних деривата и истраживање и производњу природног гаса Нафтна индустрија Србије а.д. Нови Сад (у даљем тексту: НИС), Друштво за промет нафтних деривата Лукоил Србија ад Београд (у даљем тексту: Лукоил), Предузеће за трговину нафтом и гасом Интермол доо Београд (у даљем тексту: Интермол), Привредно друштво за трговину и услуге ОМВ Србија доо Београд (у даљем тексту: ОМВ), Еко Serbia ад Београд (у даљем тексту: Еко Serbia), Привредно друштво за трговину и консалтинг Петробарт доо Београд (у даљем тексту: Петробарт), Акционарско друштво за прераду и промет нафте Нафта АД Београд (у даљем тексту: Нафта АД), Друштво за производњу, промет и услуге Кнез Петрол доо Београд (у даљем тексту: Кнез петрол), ДОО Еуро Петрол трговачко предузеће Суботица (у даљем тексту: Еуро Петрол), Предузеће за производњу, промет и услуге Еволуција 2004 доо Београд (у даљем тексту: Еволуција 2004), Naftachem доо за трговину и услуге Сремска Каменица (у даљем тексту: Naftachem), ДОО Еуро гас трговачко предузеће Суботица (у даљем тексту: Еуро Гас), Стандард гас доо Нови Сад (у даљем тексту: Стандард гас) и Привредно друштво за трговину и услуге MB-GAS OIL доо Београд (у даљем тексту: MB-GAS OIL)¹.

Агрегатни подаци о увозу нафтних деривата прикупљени су од Привредне коморе Србије и Министарства финансија – Управе царина, док су подаци о производњи и увозу сирове нафте преузети из Енергетских биланса. Податке о складишним капацитетима и издатим лиценцама за обављање енергетских делатности складиштења и трговине нафтом и нафтним дериватима доставила је Агенције за енергетику. У анализи су коришћени и подаци из Анализе тржишта деривата нафте Републике Србије у 2012. години, коју је за Национални нафтни комитет припремило Удружење нафтних компанија Србије.

¹ Од наведених привредних друштава једино MB-GAS OIL није доставио тражене податке.

1.2. Измене релевантног правног оквира у 2012. години

У поступку секторске анализе, Комисија је имала у виду чињеницу да су од 1. јануара 2011. године престале да важе Уредба о условима и начину увоза и прераде нафте, односно деривата нафте² и Уредба о ценама деривата нафте³, којима је до тада било регулисано тржиште нафте и нафтних деривата у Републици Србији, док је изменама Правилника о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла⁴ од 8. септембра 2011. године либерализован увоз свих течних горива нафтног порекла. На овај начин извршена је потпуна ценовна либерализација и либерализација увоза нафтних деривата, што је у складу и са обавезама земље у процесу приступања Европској унији и Светској трговинској организацији.

У 2012. години измењен је Закон о енергетици⁵, тако што је утврђена обавеза обележавања нафтних деривата, док ће ближи услови и потпупак маркирања бити уређени посебном Уредбом. У току 2012. године донете су и две уредбе о условима и начину коришћења средстава за регресирање дизел горива, којима су ближе уређени услови и начин коришћења средстава за регресирање дизел горива за пролећне и јесење радове у пољопривреди⁶.

Квалитет деривата нафте у 2012. години био је, као и раније, прописан правилницима о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла и за течни нафтни гас, а ови прописи су промењени на самом крају 2012. године.⁷

Фискална политика у односу на деривате нафте претрпела је неколико модификација у 2012. години. Порез на додату вредност повећан је од 1. октобра са 18% на 20%, док су акцизе на нафтне деривате мењане укупно четири пута – у јануару, мају, августу и октобру месецу. Највеће повећање акциза реализовано је у октобру месецу, када су акцизе за ТНГ повећане са 19,21 на 30,00 дин/кг, док су акцизе на све врсте дизел горива, односно гасна уља, повећане са 37,07 на 42,00 дин/лит. Изменом Правилника о листи осталих деривата нафте који се добијају од фракција нафте које имају распон дестилације до 380°C⁸ на које се плаћа акциза у јуну месецу уведена је акциза и на лож уље екстра лако ЕЛ и евро ЕЛ. Изменом Закона о акцизама која је ступила на снагу 1. октобра введен је нов начин разврставања деривата нафте у шест категорија и рефакције плаћене акцизе у зависности од намене, а овај правилник је престао да важи.

² „Сл. гласник РС“ 92 и 93/2007

³ „Сл. гласник РС“ бр. 42/05, 111/05, 77/06, 5/09, 84/09 и 24/10

⁴ „Сл. гласник РС“ бр. 64/2011

⁵ Закон о енергетици („Сл. гласник РС“ бр. 57/2011, 87/12, 93/12 и 124/12).

⁶ Уредба о условима и начину коришћења средстава за регресирање дизел горива за пролећне радове у пољопривреди у 2012. години („Сл. гласник РС“ бр. 17/12 и 31/12) и Уредба о условима и начину коришћења средстава за регресирање дизел горива за јесење радове у пољопривреди у 2012. години („Сл. гласник РС“ бр. 85/12 и 109/12)

⁷ Правилник о техничким и другим захтевима за течна горива нафтног порекла („Сл. гласник РС“ бр. 64/11 и 123/12) и Правилник о техничким и другим захтевима за течни нафтни гас („Сл. гласник РС“ бр. 97/10 и 123/12)

⁸ Правилник о листи осталих деривата нафте који се добијају од фракција нафте („Сл. гласник РС“ бр. 4/12 и 53/12)

2. Производња и увоз нафте и нафтних деривата

2.1. Производња и увоз сирове нафте

Биланс нафте, као део Енергетског биланса, обухвата производњу и увоз сирове нафте, прераду сирове нафте у рафинеријама, производњу, увоз, извоз и потрошњу нафтних деривата. У последњем доступном Енергетском билансу за 2013. годину, садржани су подаци који представљају реализацију за 2011. годину, процену за 2012. годину и план за 2013. годину.

Производња сирове нафте односи се на производњу у земљи и Анголи, с тим што се билансира само домаћа производња, док производња у Анголи није обухваћена енергетским билансом.

НИС је једина компанија у Србији која се бави истраживањем и експлоатацијом нафте и гаса. Према подацима из енергетског биланса, у 2011. години Република Србија је произвела 1,1 милиона тона сирове нафте, а увезла 1,4 милиона тона. Домаћа производња покрила је 42% укупних потреба за овим енергентом, док је остатак обезбеђен увозом.

Табела 1. *Производња и увоз сирове нафте, 2010-2013, у хиљадама тона*

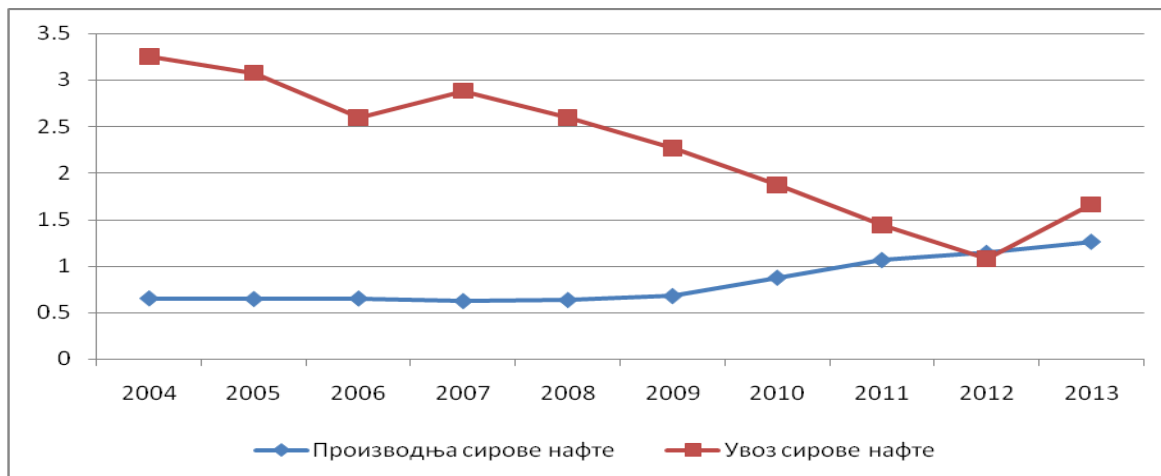
	ПРОЦЕНА				ПЛАН
	2010	2011	2012	2013	2013
Производња сирове нафте	0.876	1.064	1.141	1.258	1.258
Увоз сирове нафте	1.869	1.438	1.073	1.660	1.660
Укупно расположива сирови нафта	2.745	2.502	2.214	2.918	2.918

Извор: Енергетски биланс

У 2012. години настављен је тренд пораста домаће производње сирове нафте из претходног периода, праћен смањењем увоза сирове нафте, тако да је према процени за 2012. годину произведено 10% више сирове нафте него у 2011. години, па се први пут дешава да домаћа производња сирове нафте премашује увоз. Према плану за 2013. годину, у истој ће бити произведено 7% више него у 2012. години, односно 18% више него у 2011. години, док ће истовремено увоз сирове нафте порастати за чак 55% у односу на 2012. годину и то ће бити први пут од 2007. године да увоз сирове нафте бележи раст.

Дијаграм 1 показује производњу и увоз сирове нафте, у милионима тона, у периоду 2004-2013. година, при чему подаци за 2012. годину представљају процењене вредности а подаци за 2013. годину пројектоване вредности, преузете из Енергетског биланса Републике Србије за 2013. годину.

Дијаграм 1. *Производња и увоз сирове нафте 2004-2013 (реализација, процена и план)*

Као што се на основу дијаграма може закључити, увоз сирове нафте има опадајући тренд у целом посматраном периоду, уз пројекцију да ће у 2013. години доћи до промене тренда. У 2013. години сирова нафта из увоза чиниће око 57% укупно расположивих количина сирове нафте.

НИС је у 2012. години увезао [...] тона сирове нафте укупне вредности од [...] милиона УСД, односно [...] млрд РСД. У истој години НИС је набавио [...] тона домаће сирове нафте у укупној вредности од [...] млрд РСД⁹. Сирова нафта увозног порекла чинила је [...] % укупне набавке сирове нафте, односно [...] укупне набавне вредности. Увоза сирове нафте није било у јануару, марту, јуну и августу.

Табела 2. *Набавка сирове нафте (количински и вредносно), 2012.г.*

Извор: Калкулације на бази података НИС

(подаци из Табеле 2. представљају заштићене податке)

Набавна цена сирове нафте CIF (Cost, Insurance and Freight) из увоза је константно виша од набавне цене домаће нафте и тај распон се креће од [...] % у фебруару до [...] % у новембру. На годишњем нивоу, просечна набавна цена увозне нафте била је за [...] % виша од просечне набавне цене домаће нафте.

Табела 3. *Набавна цена сирове нафте (УСД/т), 2012. година*

Извор: Калкулације на бази података НИС

(подаци из Табеле 3. представљају заштићене податке)

⁹ Извештај садржи заштићене податке. Заштићени подаци приказани су ознаком [...] или у распону који Комисија сматра одговарајућим начином заштите, у складу са Одлуком о начину објављивања аката и о замени, односно изостављању (анонимизацији) података у актима Комисије за заштиту конкуренције

Дијаграм 2. *Кретање цена домаће и увозне нафте (у УСД/т), 2012. година*
(подаци из Дијаграма 2. представљају заштићене податке)

2.2. Производња деривата нафте

Производња деривата нафте у Србији одвија се у рафинеријама Панчево и Нови Сад. Према подацима из енергетских биланса, производња деривата нафте (без сопствене потрошње и губитака у преради) бележи пад из године у годину и у 2012. години процењена је на 2,187 милиона тона¹⁰.

Према подацима Нафтне индустрије Србије, у 2012. години произведено је око 2 милиона тона нафтних деривата, што је за 7% мање него у 2011. години. Структура производње деривата нафте у обе рафинерије и збирно приказана је у следећој табели.

Табела 4. *Производња деривата нафте у Рафинеријама Панчево и Нови Сад у 2012. г.*

Извор: Калкулације на бази података које је доставио НИС
(подаци из Табеле 4. представљају заштићене податке)

У односу на 2011. годину, највише је смањена производња енергетских горива ([...]%), производња моторних горива смањена је за [...]%, док је неенергетска производња повећана за [...]%. Производња моторних бензина и дизел горива смањена је за по [...]%, док је производња ТНГ-а повећана за [...]%.

Табела 5. *Производња деривата нафте, 2011-2012*

Тип деривата	Производња (t)		2012 (2011=100)
	2011	2012	
Моторна горива	[...]	[...]	[...]
Енергетска горива	[...]	[...]	[...]
Неенергетска производња	[...]	[...]	[...]
Укупна производња деривата нафте	2.177.543	2.014.754	92,5

Извор: Калкулације на бази података НИС-а

(подаци из Табеле 5. представљају заштићене податке)

Дијаграм 3. *Производња деривата нафте, 2011-2012*

(подаци из Дијаграма 3. представљају заштићене податке)

У укупној структури производње нафтних деривата као и у претходном периоду доминира производња моторних горива (моторни бензини, дизел гориво, млазно гориво и ТНГ за

¹⁰ Енергетски биланс за 2013. годину

моторна возила) која у 2012. години чини /50-60/% укупне производње деривата нафте. Производња енергетских горива чинила је /20-30/%, а неенергетска производња /10-20/% укупне производње нафтних деривата. У односу на 2011. годину, повећан је удео моторних горива и неенергетских горива у укупној производњи нафтних деривата, док је удео енергетских горива смањен за [...]%. У укупној производњи нафтних деривата појединачно највећи удео има производња дизел горива (/30-40/%), производња моторних бензина чини /20-30/%, а производња лож уља /20-30/%.

Табела 6. *Производња нафтних деривата – структура, 2011-2012*

Тип деривата	%	
	2011	2012
Моторна горива	/50-60/%	/50-60/%
Енергетска горива	/30-40/%	/20-30/%
Неенергетска производња	/10-20/%	/10-20/%
Укупна производња деривата	100%	100%

Извор: Калкулације на бази података НИС-а

(подаци из Табеле 6. представљају заштићене податке)

У производњи моторних горива у 2012. години дизел горива учествују са /50-60/%, моторни бензини са /30-40/%, авио бензин са /5-10/%, а ТНГ за моторна возила са /5-10/%. Премијум БМБ95 чини чак /80-90/% укупне производње моторних бензина, док Д2 и евро дизел чине /60-70/%, односно /30-40/% укупне производње дизел горива. Поређења ради, у 2011. години Д2 је учествовао са /70-80/%, а евродизел са /10-20/% у укупној производњи дизел горива.

Табела 7. *Структура производње моторних горива, 2011-2012*

Тип деривата	%	
	2011	2012
Моторни бензини	/30-40/%	/30-40/%
Дизел горива	/50-60/%	/50-60/%
Авио бензин	/5-10/%	/5-10/%
ТНГ за моторна возила	/0-5/%	/5-10/%
Укупна производња моторних горива	100%	100%

Извор: Калкулације на бази података НИС-а

(подаци из Табеле 7. представљају заштићене податке)

2.3. Увоз деривата нафте

Производња нафтних деривата није довољна да покрије потребе домаћег тржишта и мања је од потрошње, те се додатне количине обезбеђују из увоза. Подаци о увозу нафтних деривата прикупљени су од Привредне коморе Србије (ПКС), Министарства финансија –

Управе царина, али су услед прегледности у даљој анализи коришћени подаци ПКС. Подаци о увозу сирове нафте и нафтних деривата прикупљени су и од Удружења нафтних компанија Србије (УНКС), ради упоређивања. Приказан увоз обухвата тарифне ознаке 2710 и 2711 (без природног гаса), према важећој царинској тарифи, и разврстан је у 5 кључних категорија. Категорија 6 - остало обухвата увоз нафтних деривата који припадају наведеним тарифним ознакама, а који нису обухваћени категоријама 1-5¹¹.

У 2012. години у односу на 2011. годину, увоз нафтних деривата обухваћених тарифним ознакама 2710 и 2711 (без природног гаса) смањен је за 15%. Пораст увоза остварен је једино код моторних бензина, док су остале категорије оствариле пад увоза.

Табела 8. Увоз нафтних деривата (кг), 2011-2012¹²

Тип деривата	2011	2012	2012 (2011=100)
1. Моторни бензини	26.002.351	57.724.647	222
2. Керозин	7.208.412	3.731.966	52
3. Дизел горива	758.612.536	730.114.236	96
4. Уља за ложење-мазут	100.204.367	78.098.323	78
5. Течни нафтни гасови	318.807.063	285.023.633	89
6. Остало	289.432.116	120.329.304	42
УКУПАН УВОЗ (1-6)	1.500.266.844	1.275.022.109	85

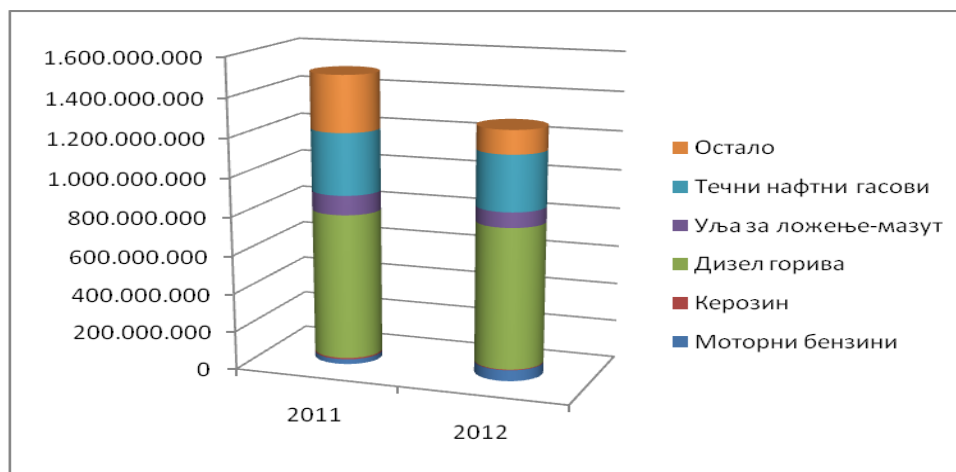
Извор: Калкулације на бази података Привредне коморе Србије

У укупном увозу нафтних деривата обухваћених тарифним бројевима 2710 и 2711 (без природног гаса) у 2012. години 57% чине дизел горива, 22% ТНГ, 4,5% моторни бензини и 6% лож уља, док је удео керозина у укупном увозу занемарљив. У односу на 2011. годину, повећан је удео моторних бензина, дизел горива и течних нафтних гасова, док је удео осталих деривата у укупном увозу смањен.

¹¹ Категорија „остало“ обухвата увоз деривата као што су лака уља, вајт шпирит, специјални бензини, средња уља, гасна уља, отпадна уља и сл.

¹² Приказан увоз нафтних деривата укључује само поменутих 6 категорија нафтних деривата, а не и увоз осталих деривата као што су битумен, кокс и сл. Увоз течних нафтних гасова обухвата пропан, бутан, етилен, пропилен, бутилен, бутадијен и остале нафтне гасове. Услед промене царинске класификације у односу на претходну годину, могуће је да постоје одступања од података из претходног Извештаја.

Дијаграм 4. Увоз нафтних деривата, 2011-2012

Концентрисаност увоза нафтних деривата и даље је веома висока. Рацио концентрације увоза дизел горива, ТНГ-а и моторних бензина (CR10 и CR5) за 2011. и 2012. годину приказан је у следећој табели.

Табела 9. Рацио концентрације увоза, 2011-2012

Тип деривата	CR10		CR5	
	2011	2012	2011	2012
Моторни бензини			98,5%	98,6%
Дизел горива	98,1%	99,3%	76,4%	82,9%
Пропан, бутан и смеше	97,9%	98,1%	83,6%	89,0%

Извор: Калкулације на бази података Привредне коморе Србије

У 2012. години првих 10 увозника чини чак 99% увоза дизел горива и 98% увоза ТНГ-а, док првих 5 увозника чини 83% увоза дизел горива и 89% увоза ТНГ-а.

Увоз дизел горива

Највећи увозник дизел горива у 2012. години били су НИС ([...])%, Лукоил ([...])% и OMV ([...])% и ова три увозника скупа чине две трећине укупног увоза дизел горива. Међу првих 5 увозника налазе се још и Интермол ([...])% и Naftachem ([...])%¹³.

¹³ Услед промене царинске класификације целокупан увоз под тарифном ознаком 2710194300 – “гасна уља тешка, за остале сврхе, са садржајем сумпора не преко 0.001% по маси” третиран је као увоз дизел горива, те је могуће да стварно увезене количине незнатно одступају од приказаног износа.

Табела 10. Увоз дизел горива, 2012. година

Назив увозника	Увоз (у кг)	%
НИС а.д.	[...]	[...]
Лукоил	[...]	[...]
OMV	[...]	[...]
Интермол	[...]	[...]
Naftachem	[...]	[...]
Петробарт	[...]	[...]
SPEED d.o.o.	[...]	[...]
Еволуција 2004	[...]	[...]
Eko Serbia	[...]	[...]
MG Oil	[...]	[...]
Остали увозници	5.434.893	0,7%
Укупан увоз дизел горива	730.114.236	100,0%

Извор: Калкулације на бази података ПКС

(подаци из Табеле 10. представљају заштићене податке)

У односу на 2011. годину, НИС је повећао удео у укупном увозу дизел горива са [...] % на [...] % и уједно постао највећи увозник дизел горива. Удео прошлогодишњег највећег увозника (Лукоил) је остао непромењен, док су остали учесници на тржишту, изузев Интермол и Naftachem, незнатно смањили удео у укупном увозу.

Дијаграм 5. Увоз дизел горива, у %, 2012. година

(подаци из Дијаграма 5. представљају заштићене податке)

Увоз течних нафтних гасова

Највећи увозници ТНГ-а у 2012. години били су НИС ([...] %) и Еуро гас ([...] %) и ова два увозника чинила су преко половине укупног увоза овог деривата. У првих 5 увозника појављују се још и MB-GAS OIL ([...] %), OMV ([...] %) и Стандард гас ([...] %)¹⁴.

¹⁴ Приказан увоз ТНГ-а обухвата целокупан увоз под тарифним ознакама 2711121900, 2711129400, 2711129700, 2711131000, 2711139100 и 2711139700. Увоз под тарифним ознакама 2711140000 и 2711190000 није укључен, из ког разлога постоје одступања у односу на податке из табеле 8. Могуће је да стварно увезене количине незнатно одступају од приказаних.

Табела 11. Увоз ТНГ-а, 2012. година

Назив увозника	Увоз (у кг)	%
НИС а.д.	[...]	[...]
Еуро гас	[...]	[...]
МВ-Gas Oil	[...]	[...]
ОМV	[...]	[...]
Стандард гас	[...]	[...]
Интергас	[...]	[...]
ТР Atako	[...]	[...]
Bell H-Trade	[...]	[...]
Бутангас	[...]	[...]
Нафта АД	[...]	[...]
Остали увозници	3.960.649	1,9%
Укупан увоз ТНГ-а	205.443.558	100,0%

Извор: Калкулације на бази података ПКС

(подаци из Табеле 11. представљају заштићене податке)

НИС је у односу на претходну годину повећао свој удео и у увозу ТНГ-а са [...] % на [...] % и тиме задржао позицију водећег увозника овог деривата. Значајнији продор у увозу ТНГ-а остварио је и Еуро гас, чији је удео у увозу повећан са [...] % на [...] %, док су остали увозници овог деривата углавном смањили удео у укупном увозу у односу на 2011. годину.

Дијаграм 6. Увоз ТНГ-а, у %, 2012. година

(подаци из Дијаграма 6. представљају заштићене податке)

Увоз моторних бензина

У 2012. години увоз моторних бензина (без авио бензина) вршило је укупно 6 привредних субјеката, при чему су прва два (ОМV и Интермол) чинила преко 2/3 укупног увоза. НИС је у укупном увозу моторних бензина учествовао са [...] %, за разлику од претходне године, када је његов удео био занемарљив и износио свега [...] %.

Табела 12. Увоз моторног бензина, 2012. година

Назив увозника	Увоз (у кг)	%
OMV	[...]	[...]
Интермол	[...]	[...]
Лукоил	[...]	[...]
НИС а.д.	[...]	[...]
Еко Serbia	[...]	[...]
Петробарт	[...]	[...]
Укупан увоз моторних бензина	57.724.668	100,0%

Извор: Калкулације на бази података ПКС

У односу на 2011. годину у увозу моторних бензина дошло је до извесног регруписавања тржишних снага. OMV је задржао позицију водећег увозника овог деривата, при чему је његов удео у укупном увозу моторних бензина повећан са [...] % на [...] %. Удео у увозу моторних бензина повећао је и Интермол са [...] % на [...] % и тиме преузео друго место од Лукоила, чији је удео у увозу овог деривата смањен са [...] % на [...] %. Удео у увозу моторних бензина смањено је и Еко Serbia са [...] % на [...] %, тако да је са некадашње олигополске тржишна структура прерасла у готово класичан дуопол.

Дијаграм 7. Увоз моторног бензина, у %, 2012. година

(подаци из Дијаграма 7. представљају заштићене податке)

3. Складиштење и трговина нафтом и дериватима нафте

Привредни субјекти који обављају делатност складиштења нафте, деривата нафте и биогорива као и привредни субјекти који обављају делатност трговине нафтом, дериватима нафте, биогоривима и компримованим гасом морају поседовати одговарајућу лиценцу за обављање енергетске делатности. Лиценца се издаје посебно за складиштење нафте, деривата нафте и биогорива, трговину нафтом, дериватима нафте, биогоривима и компримованим природним гасом (тзв. трговина на велико) и трговину на мало дериватима нафте (станице за снабдевање горивом моторних возила).

У смислу Закона о енергетици („Службени гласник РС“ бр. 57/11 и 80/11-испр.) и Правилника о условима у погледу стручног кадра и начину издавања и одузимања лиценце за обављање енергетских делатности („Службени гласник РС“ бр. 117/05, 40/06, 44/06 и 44/10), Агенција за енергетику Републике Србије издаје лиценце за обављање енергетске делатности на период од десет година и води регистар издатих лиценци.

На дан 15.01.2013. године на снази је било укупно 13 лиценци за складиштење нафте, деривата нафте и биогорива и 159 лиценци за трговину нафтом, дериватима нафте, биогоривима и компримованим природним гасом (трговина на велико).

3.1. Складиштење нафте и деривата нафте

Складиштење нафте, деривата нафте и биогорива подразумева поседовање резервоарских капацитета за вршење услуга складиштења трећим лицима.

Према подацима Агенције за енергетику, број локација на којима се налазе регистрована складишта нафте, нафтних деривата и биогорива повећао се са 67 у 2010. години на 68 у 2012. години. Укупан капацитет резервоара у 2012. години био је за 3% већи него у 2011. години, при чему је повећање појединачних складишних капацитета у посматраном периоду остварено једино код моторних бензина и то за 31%.

Табела 13. *Капацитети резервоара (м3) – складиштење нафте и деривата*

Година	Број локација	Сирова нафта	ТНГ	Моторни бензини	Дизел горива	Мазути	Збирни капацитети*	Укупно
2011	67	20,000	7,210	13,000	24,880	21,000	109,600	195,690
2012	68	20,000	7,210	17,000	24,880	21,000	109,600	201,190

Извор: Агенција за енергетику Републике Србије (АЕРС)

* У колони су дати износи који у табелама АЕРС нису опредељени ни за једну врсту горива

На дан 15.01.2013. године лиценцу за складиштење нафте и деривата нафте имало је 13 привредних субјеката, који су и у 2012. години обављали ову делатност. У истом периоду складишне капацитете су, проширењем лиценце, повећала 2 привредна субјекта, док је један привредни субјект смањио капацитете. Од укупних складишних капацитета око 55% се односи на тзв. збирне капацитете, односно капацитете који нису опредељени ни за један тип горива, а углавном се користе за складиштење моторних бензина и дизел горива.

Табела 14. *Капацитети резервоара за складиштење (м3), по привредним субјектима*

Извор: Агенција за енергетику Републике Србије (АЕРС)

(подаци из Табеле 14. представљају заштићене податке)

Међу привредним субјектима који располажу лиценцираним резервоарима за складиштење нафте и деривата нафте, убедљиво највећим капацитетима располаже НИС. Следе Лукоил, Панонске Нови Сад и ЈП Транснафта и ова 4 привредна субјекта заједно су чинила око 80% укупно лиценцираних капацитета за складиштење у 2012. години. Појединачно највећим капацитетима за складиштење ТНГ-а располажу MB-GAS OIL ([...] m3) i Еуро гас ([...] m3).

Поред података о лиценцираним складишним капацитетима које је доставила Агенција за енергетику, Комисија је у поступку секторске анализе прикупила податке о складишним капацитетима и од учесника на тржишту који су били обухваћени анализом. За разлику од

претходне године, свих 13 учесника на тржишту обухваћених секторском анализом доставило је податке о складишним капацитетима.

Највећи број учесника на тржишту поседује капацитете за складиштење моторног бензина и дизел горива, шест учесника на тржишту поседују капацитете за ТНГ, два учесника на тржишту поседују капацитете за складиштење мазута, док само НИС поседује капацитете за складиштење сирове нафте.

Табела 15. *Преглед складишних капацитета, у м3*
Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 15. представљају заштићене податке)

Приказани капацитети налазе се у сопственом власништву или у закупу. Већина учесника на тржишту располаже складишним капацитетима узетим у закуп. Искључиво капацитетима у сопственом власништву располажу Петробарт и Стандард гас, док НИС, Еуро Петрол и Еуро гас располажу истовремено и капацитетима у сопственом власништву и у закупу.

3.2. Трговина нафтом и дериватима нафте (на велико)

Трговина нафтом и дериватима нафте (трговина на велико), у смислу чл. 2. тачка 58. Закона о енергетици („Службени гласник РС“ бр. 57/11 и 80/11-испр.) подразумева куповину, односно увоз ради даље продаје, односно извоз.

Лиценце за трговину нафтом и дериватима нафте издате пре 1.01.2011. године, подразумевају да се лиценцирана делатност трговине нафтом и дериватима нафте обавља или у тзв. транзиту тј. без претходног ускладиштења или на лиценцираним објектима – резервоарима. Нови Закон о трговини („Службени гласник РС“ бр. 53/10) који се примењује почев од 1.01.2011. године, не утврђује изричито трговину на велико без претходног ускладиштења као вид трговања, који је био препознат у ранијим законима. Од 159 ималаца лиценце на дан 15.01.2013. године, само 19 привредних субјеката у обављању ове делатности располажу лиценцираним резервоарским капацитетима за потребе обављања трговине нафтом и дериватима нафте, док преосталих 140 ималаца лиценци трговину нафтом и дериватима нафте врше без претходног ускладиштења. Ови субјекти исходовали су лиценцу за обављање трговине без претходног ускладиштења сагласно ранијим прописима, а до дана сачињавања овог извештаја нису тражили њено укидање, нити је надлежна инспекција подносила Агенцији предлоге за трајно или привремено одузимање у смислу члана 24. Закона о енергетици.

Како се лиценца издаје за обављање делатности на рок од 10 година, највећи број привредних субјеката који имају лиценциране резервоаре за обављање трговине, исте користе и као лиценциране енергетске објекте за потребе пружања услуге складиштења. Лиценца се издаје за обављање делатности, те су самим тим лиценцирани капацитети они на којима односни привредни субјект-ималац лиценце обавља делатност за коју је

регистрован, без обзира на то да ли се ти капацитети налазе у његовом сопственом власништву или су узети у закуп.

Број локација на којима се налазе лиценцирани резервоари за трговину нафтом и нафтним дериватима повећан је са 66 у 2011. години на 68 у 2012. години, док је укупан капацитет резервоара смањен за 7%. Једино су капацитети за ТНГ повећани у односу на 2011. годину и то за 11%.

Табела 16. *Капацитети резервоара(м3)–трговина нафтом и дериватима на резервоарима*

Година	Број локација	Сирова нафта	ТНГ	Моторни бензини	Дизел горива	Мазути	Збирни капацитети*	Укупно
2011	66	20,000	8,670	160	5,820		122,480	157,130
2012	68	20,000	9,670	160	5,820	500	109,600	145,750

Извор: Агенција за енергетику Републике Србије (АЕРС)

* У колони су дати износи који у табелама АЕРС нису опредељени ни за једну врсту горива

У 2012. години лиценцу за трговину нафтом и дериватима нафте на резервоарима имало је 19 привредних субјеката. Међу привредним субјектима који располажу лиценцираним резервоарима за трговину нафтом и дериватима нафте, убедљиво највећим капацитетима располаже НИС. Следе ЈП Транснафта, Лукоил и Нафтаhem који поседују око 90% укупних лиценцираних капацитета. Резервоарске капацитете који прелазе 1.000 м3 у 2012. години имало је још свега 6 привредних субјеката, док су 4 привредна субјекта имали капацитете укупне запремине не више од 100 м3. Појединачно највећим капацитетима за складиштење ТНГ-а располагали су MB-GAS OIL ([...] м3), Стандард гас ([...] м3) и Еуро гас ([...] м3).

Табела 17. *Капацитети - трговина на резервоарима (м3), по привредним субјектима*

Извор: Агенција за енергетику Републике Србије (АЕРС)

(подаци из Табеле 17. представљају заштићене податке)

4. Тржиште трговине на велико дериватима нафте у 2012. год.

Све нафтне компаније којима се Комисија обратила у поступку секторске анализе обављају делатност трговине на велико нафтним дериватима, а њих пет (Еволуција 2004, Петробарт, Нафта ад, Стандард гас и Naftachem) не обављају истовремено и делатност трговине на мало дериватима нафте.

4.1. Структура извора снабдевања (по добављачима)

Подаци које је Комисија прикупила недвосмислено показују да је НИС један од најзначајнијих извора снабдевања учесника на тржишту трговине на велико дериватима нафте, док су четири учесника на тржишту навела да је НИС уједно и највећи добављач.

Међу првих 5 добављача код већег броја учесника на тржишту појављују се такође и Лукоил, Интермол и Петробарт.

Структура највећих добављача привредних друштава Стандард гас и Еуро гас нешто је другачија и опредељена чињеницом да се ови учесници на тржишту првенствено баве трговином на велико (и мало) течним нафтним гасом. Еуро гас је добављаче поделио на домаће ([...])% и иностране ([...])%, док је највећи добављач друштва Стандард гас друштво [...] које у укупној набавци учествује са [...].

Удео првих 5 добављача у укупној набавци нафтних деривата на велико, количински и вредносно, креће се између 80% и 100%.

Табела 18. *Удео првих 5 добављача у набавци, 2012. година*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 18. представљају заштићене податке)

4.2. Структура набавке (по дериватима)

Учесници на тржишту трговине на велико **евро дизелом** се углавном снабдевају из увоза. Код 7 од 11 учесника на тржишту, у структури набавке преко 60% чини увоз, док се два учесника на тржишту снабдевају евро дизелом искључиво из увоза. Са друге стране, [...] и [...] снабдевају овим дериватом искључиво из домаћих извора. Удео домаће набавке значајан је и код [...] и [...], код којих износи око 90%.

Безоловним моторним бензином **евро премијум БМБ 95 и евро БМБ 98**, три учесника на тржишту снабдевају се готово искључиво из увоза, код два учесника увозна компонента учествује са преко $\frac{3}{4}$, док се остали учесници на тржишту снабдевају претежно, ако не искључиво из домаћих извора.

У структури набавке **ТНГ-а** и даље преовлађује набавка из домаћих извора. Свега 3 учесника на тржишту снабдевају се ТНГ-ом претежно из увоза, док се 6 учесника на тржишту ТНГ-ом снабдева искључиво из домаћих извора. Учесници на тржишту који претежно обављају промет ТНГ (Еуро гас и Стандард гас) снабдевају се овим дериватом претежно из увоза.

Иако су од септембра 2011. године формално на режиму слободног увоза, нафтни деривати **Д2 и премијум БМБ95** практично се могу набавити само на домаћем тржишту, што је евидентно и из достављених података о извору снабдевања овим двама врстама нафтних деривата. Сви учесници на тржишту су, без изузетка, набавку ова два деривата приказали као домаћу набавку. Набавка **уља за ложење** са садржајем сумпора не више од 1% и уља за ложење са садржајем сумпора преко 1% приказана је искључиво као домаћа набавка, док је набавка **гасног уља екстра лаког** такође претежно домаћег порекла¹⁵.

¹⁵ Изузетак су [...], [...] и [...] који се гасним уљем снабдевају претежно из увоза

Табела 19. *Структура набавке у veleпродаји, у %, 2012. година*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 19. представљају заштићене податке)

У укупној набавци у veleпродаји, као и у набавци посматраних појединачних деривата далеко предњачи НИС. Структура набавке јединог домаћег произвођача нафтних деривата специфична је у томе што је у структури набавке из домаћих извора посебно исказана набавка из екстерних извора, а посебно набавка из интерних извора. Набавка евро дизела из домаћих извора је претежно интерна набавка, која чини око [...] % укупне домаће набавке, односно [...] % укупне набавке овог деривата, док је целокупна домаћа набавка евро премијум БМБ95 и ТНГ приказана као екстерна набавка¹⁶.

Уколико се заједно посматра набавка свих 13 учесника на тржишту, удео увозне компоненте највећи је код ТНГ (68%), код безоловних моторних бензина евро премијум БМБ95 и евро 98 износи 62%, а најмањи је код евро дизела (58%).

4.3. Структура трошкова пословања

Од укупно 13 анкетираних учесника на тржишту који обављају делатност трговине на велико дериватима нафте, 11 је доставило комплетну структуру трошкова у veleпродаји. Еуро Петрол и Еко Serbia, као и претходне године, нису приказали структуру трошкова у veleпродаји, већ су само исказали набавну вредност продате робе.

Набавна вредност продате робе чини преко 95% укупних трошкова veleпродаје, код свих учесника на тржишту који су посебно исказали трошкове veleпродаје, док преосталих до 5% чине оперативни трошкови. Изузетак је Стандард гас код кога, због специфичности у набавци компоненти чијим се намешавањем добија течни нафтни гас, набавна вредност учествује са свега [...] %, а најзначајнију ставку чине трошкови материјала ([...] %).

У структури оперативних трошкова, код већине учесника на тржишту најзначајнију ставку чине трошкови логистике, чији се удео креће и до 80%. Удео трошкова зарада у оперативним трошковима креће се од око 10% код [...] до око 30% код [...]. Удео трошкова амортизације креће се код већине учесника на тржишту између 2-5%, осим код [...] где износи 16%. Значајну ставку у оперативним трошковима чине и остали трошкови, чији удео износи и до 70%. Иако је од учесника на тржишту експлицитно затражено да појасне ову категорију трошкова, тј. да се прецизно наведу који трошкови чине „остале трошкове“, то није учинио ни један учесник на тржишту.

У односу на претходну годину, трошкови пословања у veleпродаји повећани су код 4 учесника на тржишту и код исто толико смањени. Трошкови пословања највише су

¹⁶ Приказан увоз нафтних деривата и домаћа екстерна набавка представљају укупну набавку за наведени период. НИС не располаже подацима о увозу и домаћој екстерној набавци по каналима продаје (vелепродаја/малопродаја).

повећани код [...] (111%) а најмање код [...] (8%). Истовремено, трошкови пословања највише су смањени код [...] (50%) а најмање код [...] (свега 3%).

Табела бр. 20. *Трошкови пословања у veleпродаји, у 000 РСД, 2011-2012*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 20. представљају заштићене податке)

4.4. Структура купаца

Удео првих 5 купаца у укупној veleпродаји, како количински тако и вредносно исказано, значајно се разликује од једног до другог учесника на тржишту и креће се од свега око 5% код [...] и [...], до 80-85% код [...], [...] и [...].

Табела бр. 21. *Удео првих 5 купаца у продаји, 2012. година*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 21. представљају заштићене податке)

4.5. Промет нафтних деривата на велико

НИС појединачно остварује највећи промет на велико код свих врста нафтних деривата осим безоловних моторних бензина евро квалитета, код којих први пут губи лидерску позицију. Доминација НИС најизраженија је код деривата који се производе искључиво у рафинеријама НИС и не могу се набавити из увоза, а то су премијум БМБ95 и Д2. Стога и целокупне количине ових деривата у промету на велико представљају veleпродају НИС, док се други учесници на тржишту од НИС снабдевају директно или преко других учесника на тржишту, који врше „препродају“ ових горива. Други велики снабдевач на велико дизел горивом Д2 и моторним бензином премијум БМБ95 је Кнез Петрол, а следе га Петробарт и Нафта ад.

У veleпродаји безоловних моторних бензина **евро премијум БМБ95 и евро 98** јасно се истичу два учесника на тржишту – Интермол и OMV. Значајнији промет на велико овог деривата остварује и Лукоил, док остали учесници на тржишту, укључујући и НИС, остварују далеко мањи промет у 2012. години.

Дијаграм 8. *Трговина на велико евро премијум БМБ95 и евро 98, (I), 2012. година*

(подаци из Дијаграма 8. представљају заштићене податке)

У трговини на велико **евро дизелом** као и претходне године предњачи НИС, следе га Лукоил, Кнез Петрол и Петробарт, док остали учесници на тржишту остварују далеко мањи промет овог деривата.

Дијаграм 9. *Трговина на велико евро дизелом, (I), 2012. година*

(подаци из Дијаграма 9. представљају заштићене податке)

И поред чињенице да је ТНГ једини дериват чији је увоз одувек био слободан, концентрација промета на велико најочигледнија је управо код ТНГ-а. У veleпродаји ТНГ-а као и претходне године предњачи НИС, следе га Кнез Петрол, Стандард гас и Еуро гас, док је промет других учесника на тржишту значајно мањи¹⁷.

Дијаграм 10. *Трговина на велико ТНГ-ом, (I), 2012. година*

(подаци из Дијаграма 10. представљају заштићене податке)

У трговини на велико **екстра лаким гасним уљима ЕЛ и евро ЕЛ** доминира такође НИС. Далеко мањи и релативно уједначен промет остварују Петробарт, Лукоил, Naftachem и Еуро гас, док остали учесници на тржишту не прометују овим дериватом или то чине у занемарљивим количинама.

Дијаграм 11. *Трговина на велико екстра лаким гасним уљима (I), 2012. година*

(подаци из Дијаграма 11. представљају заштићене податке)

Идентична ситуација присутна је и у трговини на велико **уљима за ложење/мазут**. НИС је апсолутно доминантан, следи Нафта ад која остварује вишеструко мањи промет, док остали учесници на тржишту не прометују овим дериватом или то чине у занемарљивим количинама.

Дијаграм 12. *Трговина на велико лож-уљима (кг), 2012. година*

(подаци из Дијаграма 12. представљају заштићене податке)

Према достављеним подацима НИС о сопственој процени тржишног учешћа на тржишту трговине на велико нафтним дериватима, учешће НИС у промету на велико нафтних деривата, збирно исказано, износи [...].%. Учешће НИС у промету на велико моторног бензина премијум БМБ95, дизел горива Д2 и уља за ложење/мазут износи 100%, дизел горива евро дизел [...].%, течног нафтног гаса [...].%, гасног уља екстра лаког ЕЛ [...].%, а моторног бензина евро премијум БМБ95 свега [...].%. У односу на претходну, 2011. годину, процењени удео на тржишту veleпродаје повећан је код свих посматраних категорија осим моторног бензина евро премијум БМБ95, док је удео у укупној veleпродаји нафтних деривата готово непромењен.

¹⁷ MB-GAS OIL који је такође значајан прометник течним нафтним гасом није доставио тражене податке. Код Кнез Петрол приказана је укупна продаја ТНГ и ПБС.

Табела 22. *Процењен сопствени тржишни удео НИС у veleпродаји, 2011-2012*
Извор: НИС

(подаци из Табеле 22. представљају заштићене податке)

4.6. Приходи од трговине на велико дериватима нафте

Структура прихода у трговини на велико исказана је кроз класификацију прихода према следећим категоријама купаца: бензинске станице, мали купци за потребе грејања, индустрија и топлане и остали купци.

Код 9 од 13 учесника на тржишту приходи од продаје бензинским станицама чине највећу ставку у укупним veleпродајним приходима, од којих су 3 у потпуности орјентисана на продају бензинским станицама. Два учесника на тржишту су претежно орјентисана на продају индустрији и топланама, док код 2 учесника на тржишту најзначајнију ставку у приходима чине приходи од продаје осталим потрошачима.

Табела 23. *Приходи у veleпродаји и структура, 2012. година*
Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 23. представљају заштићене податке)

Највеће приходе од veleпродаје нафтних деривата у 2012. години има НИС и ти приходи готово четири пута премашују приходе првог следећег учесника на тржишту. Значајне приходе у veleпродаји остварују и Кнез Петрол, Лукоил, Петробарт и Naftachem, док се остали учесници на тржишту између себе не разликују значајно и остварују далеко мање приходе. Убедљиво најмањи приход у veleпродаји од посматраних учесника на тржишту имао је Еуро Петрол.

Дијаграм 13. *Приходи у veleпродаји (у 000 РСД), 2012. година*

(подаци из Дијаграма 13. представљају заштићене податке)

У односу на 2011. годину, veleпродајне приходе повећали су [...] (3%), [...] (3%), [...] (22%) и [...] (25%), док су остали учесници на тржишту, за које су били расположиви подаци за обе године, остварили пад veleпродајних прихода од 17% до преко 50%.

5. Тржиште трговине на мало дериватима нафте у 2012. години

Трговина на мало нафтним дериватима подразумева трговину реализовану на станицама за снабдевање горивом моторних возила. Делатност трговине на мало нафтним дериватима у Србији обављају привредна друштва у власништву домаћих и иностраних компанија, чије су филијале регистроване у Србији.

5.1. Број бензинских станица и структура по локацији

У трговини на мало нафтним дериватима од 13 привредних друштава која су доставила тражене податке активно је укупно 7 и то¹⁸:

- НИС
- Лукоил
- Интермол
- OMV
- Еко Serbia
- Кнез Петрол
- Еуро Петрол

Посматраних 7 учесника на тржишту трговине на мало дериватима нафте имало је укупно 654 активних бензинских станица на дан 31.12.2012. године.

Табела 24. Број бензинских станица према локацији и укупно¹⁹

Број активних бензинских станица	аутопут	град	маг. пут	село	УКУПНО
НИС а.д.	19	184	58	68	329
ЛУКОИЛ	10	74	14	37	135
OMV	13	40	8	0	61
ЕКО SERBIA	7	23	6	11	47
ИНТЕРМОЛ	9	20	5	0	34
КНЕЗ ПЕТРОЛ	0	0	27	0	27
ЕУРО ПЕТРОЛ	1	10	1	9	21

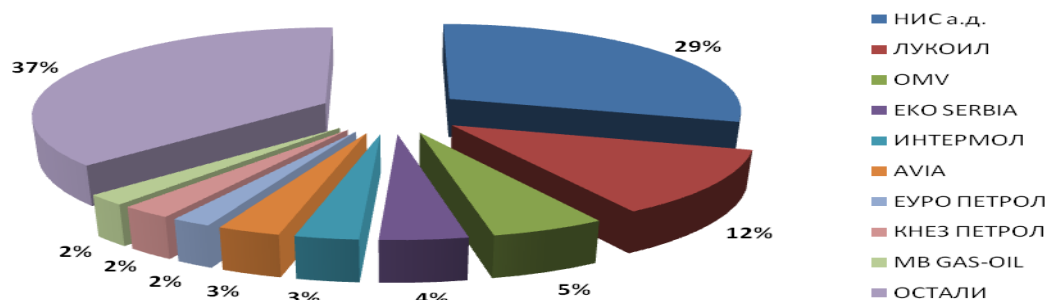
Извор: Подаци учесника на тржишту

Комисија је податак да је у 2012. години укупан број бензинских станица био 1118, преузела из извештаја Националног нафтног комитета Србије за 2012. годину. Оквирни удео највећих ланаца у структури власништва укупног броја бензинских станица приказан је на следећем дијаграму.

¹⁸ MB-GAS OIL није доставио тражене податке. Еуро гас поседује свега једну бензинску станицу у граду, те је изостављен из анализе.

¹⁹ Подаци о броју бензинских станица које су доставили учесници на тржишту односе се на дан 31.12.2012. године.

Дијаграм 14. Структура власништва бензинских станица

Извор: Подаци учесника на тржишту. Податак о броју бензинских станица AVIA преузет је из Извештаја ННКС, док је податак за MB GAS-OIL преузет са интернет презентације друштва

У сегменту трговине на мало нафтним дериватима, учесник на тржишту са убедљиво највећим бројем бензинских станица је и даље НИС, са 329 активних бензинских станица, што чини око 29% њиховог укупног броја. Лукоил, са 135 активних бензинских станица заузима око 12% тржишта, следе ОМВ са 5% и Еко Serbia са 4%, Интермол и AVIA са по 3%, док преостали учесници на тржишту појединачно не прелазе 2% од укупног броја бензинских станица. Удео посматраних 9 учесника на тржишту у укупном броју бензинских станица износио је 63%.

У децембру 2012. године, НИС је имао 184 бензинске станице у граду, 19 на аутопуту, 58 на магистралном путу и 68 на селу. У односу на децембар 2011. године, НИС је имао укупно 68 бензинских станица мање, што представља смањење за 17%. Посматрано по локацији, у граду је број бензинских станица смањен за 17, на аутопуту за 4, магистралном путу за 5 и на селу за чак 42.

Од укупно 135 бензинских станица у децембру 2012. године, Лукоил је имао 74 бензинских станица у граду, 10 на аутопуту, 14 на магистралном путу и 37 у селу. У односу на децембар 2011. године, Лукоил је имао укупно 4 бензинске станице мање, што представља смањење за 3%.

ОМВ је у децембру 2012. године имао укупно 61 бензинску станицу, што је на нивоу из децембра 2011. године. Од тога је 40 бензинских станица у граду, 13 на аутопуту и 8 на магистралном путу.

Еко Serbia у 2012. години такође није инвестирао у малопродајну мрежу, тако да је број бензинских станица остао непромењен у односу на децембар 2011. године. Са укупно 47 бензинских станица, од којих 23 у граду, 7 на аутопуту и 6 на магистралном путу и 11 на селу, Еко Serbia је четврти по величини ланац бензинских станица у Србији.

Интермол је у децембру 2012. године није имао једну бензинску станицу више у односу на децембар 2011. године. Са укупно 34 бензинске станице, од којих 20 у граду, 9 на

аутопуту и 5 на магистралном путу, Интермол је пети по величини ланац бензинских станица у Србији.

Збирно посматрано, пет највећих ланаца имало је у 2012. години 341 бензинских станица у граду, 58 на аутопуту, 91 на магистралном путу и 116 у селу, што износи 54% укупног броја бензинских станица.

Еуро Петрол је у децембру 2012. години имао 21 активну бензинску станицу што је за 1 мање него у децембру 2011. године, од којих 10 у граду, 9 у селу и по једну на аутопуту и магистралном путу.

Кнез Петрол је у децембру 2012. године имао укупно 27 бензинских станица, што је за 10 више него у децембру 2011. године. Све бензинске станице припадају категорији магистрални пут.

5.2. Укупан и просечан број запослених радника

У децембру 2012. години три учесника на тржишту смањила су како укупан тако и просечан број запослених у малопродаји нафтних деривата у односу на децембар 2011. године и то Лукоил за 30%, Интермол за 10% и Еко Serbia за 6%. Једино је код НИС дошло до повећања и укупног и просечног броја запослених за 40%. Смањење просечног броја запослених (број запослених по малопродајном објекту) пропорционално смањењу укупног броја запослених директна је последица смањења укупног броја запослених радника, и обрнуто, с обзиром на чињеницу да се број бензинских станица у односу на претходну годину није значајније мењао ни код једног од посматраних учесника на тржишту.

Највећи број запослених по бензинској станици у 2012. години имао је OMV (17.4), следе Интермол (13.4), Еко Serbia (12.4), Еуро Петрол (10.0) и Кнез Петрол (9.5), а на самом зачељу листе налази се НИС (2.7)²⁰.

Табела 25. Број запослених у малопродаји и индекс раста, 2011-2012

	Број запослених, укупно			Број запослених по бензинској станици		
	2011	2012	2012 (2011=100)	2011	2012	2012 (2011=100)
НИС а.д.	1,477	903	61.1	3.7	2.7	73.0
ЛУКОИЛ	456	n/a	n/a	3.3	n/a	n/a
OMV	1,098	1,061	96.6	18	17.4	96.7
ЕКО SERBIA	583	583	100.0	12.4	12.4	100.0
ИНТЕРМОЛ	478	456	95.4	14.5	13.4	92.4
ЕУРО ПЕТРОЛ	214	211	98.6	9.7	10.0	103.1
КНЕЗ ПЕТРОЛ	153	257	168.0	9.0	9.5	105.6

Извор: Подаци учесника на тржишту

²⁰ Лукоил није доставио податак о броју запослених у малопродаји у 2012. години.

5.3. Структура извора снабдевања (по добављачима)

Набавка у сектору малопродаје деривата нафте је високо концентрисана. Првих 5 добављача чини између 95% и 100% укупне набављене количине и незнатно мање учествује у укупној вредности набавке. Изузетак је [...], код кога првих 5 добављача чини 85% укупне набавке. Појединачно највећи добављач у малопродаји је НИС, који учествује са 30-50% у укупној набавци учесника на тржишту. Међу већим добављачима налазе се и Лукоил, Интермол и OMV.

Табела 26. *Учешће првих 5 добављача у укупној набавци*

**подаци преузети из табела за veleпродају*

(подаци из Табеле 26. представљају заштићене податке)

5.4. Структура набавке (по дериватима)

Од укупно 6 учесника на тржишту који су исказали структуру набавке у малопродаји, само је код два значајније заступљена увозна компонента (око 90%), док код осталих учесника на тржишту доминира набавка из домаћих извора.

Табела 27. *Структура набавке у малопродаји, у %, 2012. година*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 27. представљају заштићене податке)

За разлику од претходне године, у структури набавке *евро дизела* у 2012. години преовлађује домаћа компонента. Једино се [...] (100%) и [...] (90%) овим дериватом претежно снабдевају из увоза.

Учесници на тржишту се *евро премијум БМБ95* снабдевају првенствено из увоза (60-100%), осим [...] који се овим дериватом снабдева претежно из домаћих извора (93%). Када се моторном бензину евро премијум БМБ95 дода евро БМБ98, који [...] набавља на домаћем тржишту почев од јуна месеца па све до краја године, произлази да се безоловним моторним бензином евро квалитета овај учесник на тржишту претежно снабдева из домаћих извора (83%).

Код *ТНГ*-а ситуација је другачија, и осим [...] и [...], овим дериватом учесници на тржишту се у малопродаји готово у потпуности снабдевају из домаћих извора.

5.5. Трошкови пословања у малопродаји

Укупни трошкови малопродаје исказани су као збир набавне вредности продате робе и оперативних трошкова бензинских станица.

Оперативни трошкови бензинских станица повећани су у 2012. години у односу на претходну, 2011. годину, код 3 учесника на тржишту и код исто толико смањени. Оперативни трошкови су повећани код [...] и [...] за 60%, односно код [...] за 23%, а смањени су код [...] за 30%, [...] за 35% и [...] за 63%.

Просечни трошкови пословања малопродаје (трошкови пословања по бензинској станици) повећани су у 2012. години у односу на претходну годину код [...] за 60%, [...] за 67% и [...] за 20%, док су код осталих учесника на тржишту смањени и то код [...] за 17%, [...] за 35% и [...] за чак 63%.

Дијаграм 15. *Просечни трошкови пословања у малопродаји (у 000 РСД), 2011-2012*

(подаци из Дијаграма 15. представљају заштићене податке)

Просечни трошкови пословања су у 2012. години били највећи код [...] и [...], следе [...] и [...], а најмањи су код [...] и [...].

5.6. Анализа промета у трговини на мало

У анализи промета у трговини на мало посебно је анализиран укупан промет а посебно просечан промет, односно промет по бензинској станици.

5.6.1. Укупан промет

Укупан промет у малопродаји смањен је у 2012. години код свих посматраних учесника на тржишту, осим код [...], код кога је повећан за 11% и [...], код кога је повећан преко 200%. Код осталих учесника на тржишту укупан промет смањен је за око 10%, док се код [...] задржао на нивоу из 2011. године. Уколико се посматра у односу на 2010. годину, укупан промет повећан је само код [...] и то за 9%, су остали учесници на тржишту остварили пад промета за 10-17%.

Табела 28. *Укупан промет у малопродаји и индекс раста, 2010-2012 (у l)*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 28. представљају заштићене податке)

Убедљиво највећи промет на мало у 2012. години остварио је НИС, следе OMV и Лукоил, на четвртом месту налази се Еко Serbia, а на петом Кнез Петрол, који је захваљујући значајном ширењу малопродајне мреже у 2012. години по оствареном промету премашио Интермол. Најмањи промет на мало у 2012. години остварио је Еуро Петрол.

Дијаграм 16. *Малопродаја нафтних деривата (у l), 2012. година*

(подаци из Дијаграма 16. представљају заштићене податке)

У 2012. години евидентна је даља промена структуре промета код свих учесника на тржишту, као директна последица промене у структури потрошње и преорјентације са нафтних деривата са већим садржајем олова на чистија горива и горива европског квалитета. Моторни бензин МБ95 је престао да се производи, потрошња дизел горива Д2 значајно је смањена у корист евро дизела, а повећана је и потрошња безоловних бензина европског стандарда квалитета евро премијум БМБ95 и евро БМБ98.

Дизел горива

Укупан промет дизел горива (евро дизел и Д2) смањен је у 2012. години у односу на 2011. годину код свих посматраних учесника на тржишту за 6-20%, изузев [...], код кога је повећан за 29%. Промет дизел горива Д2 смањен је за 20-40%, док је промет евроразел остео на нивоу из претходне године или је смањен за до 5%. Изузетак од општег тренда је [...], код кога је промет оба деривата повећан за 29%, као и [...], код кога је, услед значајног ширења малопродајне мреже, промет дизел горива повећан преко 3 пута.

Табела 29. *Промет дизел горива, 2011-2012*

Извор: Подаци учесника на тржишту

(подаци из Табеле 29. представљају заштићене податке)

Концентрација промета на мало управо је најизраженија код **дизел горива Д2**. Убедљиво највећи промет дизел горива Д2 како у 2011. години тако и у 2012. години остварио је НИС и тај промет у 2012. години [...] пута премашује промет који је остварио први следећи конкурент - Лукоил. Уколико се у однос стави малопродаја овог деривата коју је реализовао НИС са укупном производњом коју је такође реализовао НИС, узимајући у обзир да се овај дериват не увози, те да је целокупна расположива количина на тржишту испоручена од стране јединог домаћег произвођача, удео НИС у малопродаји дизел горива Д2 износио је [...] %, док је удео првог следећег конкурента износио [...] %²¹.

Дијаграм 17. *Промет дизел горива Д2, 2011-2012*

(подаци из Дијаграма 17. представљају заштићене податке)

НИС остварује и највећи промет **евро дизела** и тај промет је у 2012. години био двоструко већи од промета који је остварио први следећи конкурент - OMV. Треће место у промету на мало дизел горива евро дизел заузима Лукоил, следе Еко Serbia и Интермол, док најмањи промет остварују Кнез Петрол и Еуро Петрол.

Дијаграм 18. *Промет дизел горива евро дизел, 2011-2012*

(подаци из Дијаграма 18. представљају заштићене податке)

²¹ Комисија није располагала податком о залихама на почетку и на крају периода, као ни о евентуалном извозу, те ове величине нису узете у обзир.

Уколико се посматра петогодишњи период, може се генерално извести закључак о паду потрошње дизел горива Д2 и смањењу удела овог деривата у укупном промету дизел горива код свих посматраних учесника на тржишту, уз истовремени раст потрошње евро дизела и повећање његовог удела у промету дизел горива. У 2012. години, дизел гориво Д2 учествовало је у укупном промету дизел горива од око 15% код [...] и [...] до и даље високих 51% код [...].

Табела 30. *Удео Д2 у промету дизел горива, 2008-2012 (%)*

Извор: Подаци учесника на тржишту

(подаци из Табеле 30. представљају заштићене податке)

Моторни бензини

Укупан промет моторних бензина смањен је код свих посматраних учесника на тржишту за 7-15%. Изузетак је [...] код кога је промет моторних бензина повећан за 15%, као и [...], из горе поменутих разлога. Промет премијум БМБ95 моторног бензина смањен је за 15-23%, осим код [...] и [...], док је промет евро премијум БМБ95 повећан код свих посматраних учесника на тржишту и до 170%. Промет моторног бензина евро 98 посебно су исказала само два учесника на тржишту - Еко Serbia и Еуро Петрол, али с обзиром на занемарљиве количине овај дериват није посебно приказан.

Табела 31. *Промет моторних бензина, 2011-2012*

Извор: Подаци учесника на тржишту

(подаци из Табеле 31. представљају заштићене податке)

Као што је то случај и са дизел горивом Д2, убедљиво највећи промет на мало безоловног бензина **премијум БМБ95** у обе посматране године остварује једини домаћи произвођач овог деривата – НИС. Уколико се у однос стави малопродаја овог деривата коју је реализовао НИС са укупном производњом коју је такође реализовао НИС, узимајући у обзир да се овај дериват не увози, те да је целокупна расположива количина на тржишту испоручена од стране јединог домаћег произвођача, удео НИС у малопродаји овог деривата износио је [...] %, док је удео првог следећег конкурента (Лукоил) износио [...]

²².

Дијаграм 19. *Промет моторног бензина премијум БМБ95, 2011-2012*

(подаци из Дијаграма 19. представљају заштићене податке)

У промету на мало моторног бензина **евро премијум БМБ95** такође доминира НИС, следе OMV и Еко Serbia чији је промет око [...] пута мањи, затим Лукоил и Интермол, а најмањи промет овог деривата у обе посматране године остварују Кнез Петрол и Еуро Петрол²³.

²² Комисија није располагала податком о залихама на почетку и на крају периода, као ни о евентуалном извозу, те ове величине нису узете у обзир.

²³ Код Еко Serbia и Еуро Петрол у промет је укључен и евро 98, који у промету моторних бензина евро квалитета учествује са [...] % (Еко Serbia), односно са [...] % (Еуро Петрол).

Дијаграм 20. Промет моторног бензина евро премијум БМБ95, 2011-2012

(подаци из Дијаграма 20. представљају заштићене податке)

Од 2010. године, када је евро премијум БМБ95 почео да се производи у Србији, а нарочито од када је у 2011. години увоз овог деривата либерализован, његов удео у промету моторних бензина је у сталном порасту. За разлику од 2010. године, када је овај дериват чинио занемарљивих 1-2% промета моторних бензина, у 2012. години моторни бензин евро премијум БМБ95 учествује у промету моторних бензина и до 25%.

Табела 32. Удео евро премијум БМБ95 у промету моторних бензина, 2010-2012 (%)

Извор: Подаци учесника на тржишту

(подаци из Табеле 32. представљају заштићене податке)

ТНГ ауто гас

Промет на мало течног нафтног гаса повећан је у 2012. години у односу на претходну годину код [...] за 15% и [...] за 40%, код [...] и [...] је остао на нивоу из 2011. године, док је код осталих смањен за 12-16%.

Табела 33. Промет течног нафтног гаса (ТНГ ауто гас), 2011-2012

Извор: Подаци учесника на тржишту

(подаци из Табеле 33. представљају заштићене податке)

У промету на мало течног нафтног гаса концентрација је најмање изражена. Највећи промет у обе посматране године остварује НИС, следе Лукоил, OMV и Eko Serbia који се по оствареном промету не разликују значајно, док остали учесници на тржишту остварују далеко мањи промет овог деривата.

Дијаграм 21. Промет течног нафтног гаса (ТНГ ауто гас), 2011-2012

(подаци из Дијаграма 21. представљају заштићене податке)

Према проценама НИС о сопственом тржишном учешћу на тржишту трговине на мало нафтним дериватима у 2012. години, НИС је у промету на мало моторног бензина премијум БМБ95 учествовао са [...]%, а у промету евро премијум БМБ95 са [...]%. У промету дизел горива Д2 НИС је учествовао са [...]%, евро дизела са [...]%, гасног уља екстра лаког EL са [...]%, а ТНГ-а са [...]%. У укупној малопродаји нафтних деривата НИС је сопствени тржишни удео проценио на [...]%.

Табела 34. Процењен сопствени тржишни удео НИС у малопродаји, 2011-2012

Извор: НИС

(подаци из Табеле 34. представљају заштићене податке)

У односу на претходну годину, НИС је повећао тржишни удео у малопродаји сваког од посматраних деривата, као и укупно. Изузетак је моторни бензин премијум БМБ95, код кога је тржишни удео остао на нивоу из 2011. године. Нарочито је повећан тржишни удео у малопродаји дизел горива Д2 и моторног бензина евро премијум БМБ95.

5.6.2. Структура укупног промета на мало

Дизел горива (Д2 и евро дизел) чине доминантну ставку у укупном промету на мало свих посматраних учесника на тржишту и њихов удео се креће од 44% код [...] до 58% код [...]. Код свих учесника на тржишту осим [...] појединачно највећи удео у промету остварује евро дизел и његов удео се креће од 28% код [...] и [...] до 45% код [...] и [...]. Д2 доминира у укупном промету на мало код [...] са уделом од 30% и даље даје значајан допринос укупном промету код [...] и [...] (15%), док се код осталих учесника на тржишту удео Д2 кретао између 8-10%.

Моторни бензини (премијум БМБ95, евро премијум БМБ95 и евро 98) у укупном промету учествују од 10-30%. Удео премијум БМБ95 у укупном промету кретао се између 20-25% код свих посматраних учесника на тржишту изузев [...], код кога је тај удео значајно мањи и износи 9%. Удео безоловног моторног бензина евро премијум БМБ95 у укупном промету износи 3-5%, осим код [...] и [...], код којих је тај удео испод 1%, док се евро 98 појављује код [...] са уделом од 2% у укупном промету.

Удео ТНГ ауто гаса кретао се од 10% код [...] до 28% код [...], док код Еуро гас целокупан промет на мало чини ТНГ. Гасно уље екстра лако у укупном промету учествује са од 1% код [...] до 14% код [...], док је удео осталих деривата занемарљив²⁴.

Упоредо уз тренд конверзије „прљавих“ горива и повећања потрошње евро дизела и евро премијум БМБ95, у односу на претходну, 2011. годину, удео ова два деривата у промету на мало повећан је код свих посматраних учесника на тржишту осим [...]. Са друге стране, промет Д2 је смањен код свих учесника на тржишту осим [...], код кога први пут након вишегодишњег периода Д2 чини готово трећину укупног промета на мало. Премијум БМБ95 моторни бензин смањио је свој удео у укупном промету код свих учесника на тржишту, захваљујући постепеној преорјентацији потрошача на бензине европског квалитета, док се удео ТНГ ауто гаса није значајније мењао у односу на претходну годину.

Табела 35. *Учешће првих 5 деривата у укупном промету, 2011-2012*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 35. представљају заштићене податке)

Посматрано *према заступљености појединих типова деривата у промету на посматраним категоријама бензинских станица*, констатовано је следеће.

²⁴ изузетак је [...], код кога остали деривати (ПБС и биодизел) учествују са чак 20% у укупном промету на мало.

На аутопуту код свих учесника на тржишту доминирају дизел горива која чине око 2/3 укупног промета. Удео евродизела, који на аутопуту доминира код свих учесника на тржишту, креће се од 36% ([...]) до 59% ([...]), а удео Д2 од 11% ([...]) до 18% ([...]). Моторни бензини премијум БМБ95 и евро премијум БМБ95 чине око четвртину укупног промета на аутопуту, док удео ТНГ-а износи до 15%, што је значајно мање него на другим категоријама бензинских станица.

На градским бензинским станицама дизел горива чине између 40-50% укупног промета, око 30% чине моторни бензини док ТНГ учествује са 10-25%. Појединачно највећи удео у промету на овој категорији бензинских станица имају евро дизел и премијум БМБ95, док је удео евро премијум БМБ95 нешто виши него на другим категоријама бензинских станица.

Дизел горива чине доминантну ставку и на магистралном путу, где у укупном промету учествују са 45-65%. Моторни бензини чине 15-20% укупног промета, док ТНГ ауто гас учествује са 15-35%. Појединачно највећи удео у укупном промету на овој категорији бензинских станица имају евродизел (25-45%) и ТНГ.

На сеоским бензинским станицама дизел горива учествују са од 40% код [...] до чак 70% код [...]. Моторни бензини чине 20-30% укупног промета, док ТНГ има занемарљив удео код [...], а код осталих учесника на тржишту тај удео износи и до 30%.

5.6.3. Просечан промет (промет по бензинској станици)

У 2012. години, за разлику од претходних година, највећи просечан промет по бензинској станици остварио је Кнез Петрол, следе OMV, Еко Serbia и Интермол, а на самом зачељу по оствареном просечном промету налази се Лукоил.

Дијаграм 22. Просечан промет (у литрима), 2011-2012. година

(подаци из Дијаграма 22. представљају заштићене податке)

У односу на 2011. годину, промет по бензинској станици смањен је код 4 учесника на тржишту. Просечан промет повећан је код [...] за око 35%, [...] за 4% а код [...] је дуплиран. Смањење промета по бензинској станици код осталих учесника на тржишту износи око 10% и директна је последица смањења укупног промета, с обзиром на чињеницу да ови учесници на тржишту у 2012. години нису значајније ширили малопродајну мрежу²⁵.

Табела 36. Просечан промет (у литрима) и индекс раста, 2011 - 2012

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 36. представљају заштићене податке)

²⁵ Укупан промет на мало стављен је у однос са укупним бројем бензинских станица на дан 31.12.2012. и 31.12.2011. године. С обзиром на значајно смањење броја активних бензинских станица код НИС-а током 2011. и 2012. године, приказан податак о просечном промету овог учесника на тржишту није прецизан.

Посматрано по категоријама бензинских станица, на градским бензинским станицама просечан промет повећан је код [...] (20%) и [...] (4%), док је код осталих учесника на тржишту смањен за 10-15%. Идентична ситуација је и на аутопуту, где је просечан промет повећан код [...] (45%) и [...] (38%), док је код осталих учесника на тржишту смањен за до 10%. На магистралном путу просечан промет смањен је код свих учесника на тржишту за 5-15%, осим код [...] где је повећан за 30%. На сеоским бензинским станицама просечан промет повећан је код [...] за 55% и [...] за 20%, а смањен је код [...] за око 15%.

5.7. Анализа прихода у трговини на мало

Укупан приход у трговини на мало дериватима нафте исказан је као збир прихода од продаје деривата и прихода од пратећих делатности. Приходи су посебно исказани за сваку категорију бензинских станица. За разлику од претходних година, приходи од продаје деривата приказани су само у збирном износу, а не по појединачним дериватима.

5.7.1. Укупан приход од продаје деривата

За разлику од укупног промета нафтних деривата, укупан приход од продаје деривата повећан је у односу на 2011. годину код 4 од 7 учесника на тржишту. Приход од продаје деривата највише је повећан код [...] (око 80%), а најмање код [...] и [...] (око 5%). Укупан приход највише је смањен код [...] (27%) а најмање код [...] (11%).

Убедљиво највећи приход од продаје нафтних деривата на мало и у 2012. години остварио је НИС, следе OMV и Лукоил, а затим на Еко Serbia и Интермол, чији је приход од продаје готово изједначен. Еуро Петрол и Кнез Петрол остварили су значајно мањи приход у малопродаји од водећих 5 нафтних компанија.

Табела 37. *Приход од продаје деривата (у 000 РСД) и индекс раста, 2011 - 2012*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 37. представљају заштићене податке)

5.7.2. Просечан приход од продаје деривата (по бензинској станици)

У односу на 2011. годину, просечан приход од продаје повећан је такође код 4 учесника на тржишту и то најмање код [...] (1%) а највише код [...] (23%). Просечан приход смањен је код [...], [...] и [...] у распону од 11-13%.

Табела 38: *Приход од продаје по бензинској станици (000 РСД) и индекс раста, 2011-2012*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 38. представљају заштићене податке)

У 2012. години, као и у претходним годинама, далеко највећи просечан приход по бензинској станици остварио је OMV, следи Интермол, а по први пут се на трећем месту појављује Еуро Петрол. Еко Serbia и Кнез Петрол остварили су приближно једнак просечан приход, а најмањи просечан приход, као и у претходном периоду, остварили су Лукоил и НИС.

Дијаграм 23: Приход од продаје по бензинској станици (у 000 РСД) 2011-2012

(подаци из Дијаграма 23. представљају заштићене податке)

Удео прихода од продаје у укупним приходима у малопродаји износио је преко 90%, осим код Еко Serbia код кога је био значајно мањи и износио је око [...] %. Удео прихода од продаје је био највећи код НИС и Лукоил, док код Кнез Петрола чини готово [...] % укупних прихода. У односу на претходну, 2011. годину, удео прихода од пратећих делатности повећан је код свих посматраних учесника на тржишту.

Табела 39. Укупан приход бензинских станица – структура, 2012. година

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 39. представљају заштићене податке)

5.7.3. Укупан и просечан приход од пратећих делатности

Приходи од пратећих делатности повећани су у односу на 2011. годину код свих посматраних учесника на тржишту осим [...], код кога су задржани на нивоу из претходне године. Приходи од пратећих делатности највише су повећани код [...] и [...], а најмање код [...] и [...]. У 2012. години највеће приходе од пратећих делатности имали су Еко Serbia и НИС, следи OMV, док су код Лукоил и Интермол ови приходи готово изједначени. Најмање приходе од пратећих делатности имао је Кнез Петрол.

Табела 40. Приходи од пратећих делатности (000 РСД) и индекс раста, 2011-2012

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 40. представљају заштићене податке)

Просечни приходи од пратећих делатности (приходи од пратећих делатности по бензинској станици) такође су повећани код свих учесника на тржишту. Просечни приходи од пратећих делатности били су највећи код Еко Serbia, следе OMV и Интермол, а уколико се изузме Кнез Петрол, код кога су ови приходи занемарљиви, најмањи су били код НИС и Лукоил.

Дијаграм 24. Просечни приходи од пратећих делатности (у 000 РСД), 2012. година

(подаци из Дијаграма 24. представљају заштићене податке)

6. Анализа трендова цена нафтних деривата у 2012. години

6.1. Трендови набавних и продајних цена на veleпродајном тржишту нафтних деривата

У анализи кретања цена на тржишту трговине на велико нафтним дериватима посматрано је свих 13 учесника на тржишту који обављају ову делатност и то: НИС, Лукоил, Петробарт, Нафта ад, OMV, Еко Serbia, Интермол, Еуро Петрол, Кнез Петрол, Еволуција 2004, Еурогас, Naftachem и Стандард гас. Подаци који су посматрани представљају месечни преглед набавних и veleпродајних цена следећих нафтних деривата: моторног бензина премијум БМБ95 и евро премијум БМБ95, дизел горива Д2, дизел горива евро дизел и ТНГ ауто гас. За сваки месец и за сваки од посматраних деривата дат је по један податак о цени, који представља просечну набавну, односно veleпродајну цену за односни месец. Просечне набавне цене посебно су исказане за набавку из домаћих извора а посебно за набавку из увоза²⁶. Као veleпродајна цена узета је цена у категорији купаца „бензинске станице“.

Следи преглед набавних и продајних цена за деривате који су се у целом посматраном периоду набављали искључиво на домаћем тржишту (премијум БМБ95 и Д2), а затим и за деривате који су се набављали како на домаћем тржишту тако и из увоза (евро премијум БМБ95, евро дизел и ТНГ). Све цене исказане су са фискалним дажбинама (акциза и ПДВ).

6.1.1. Veleпродаја моторног бензина БМБ95 премијум и дизел горива Д2

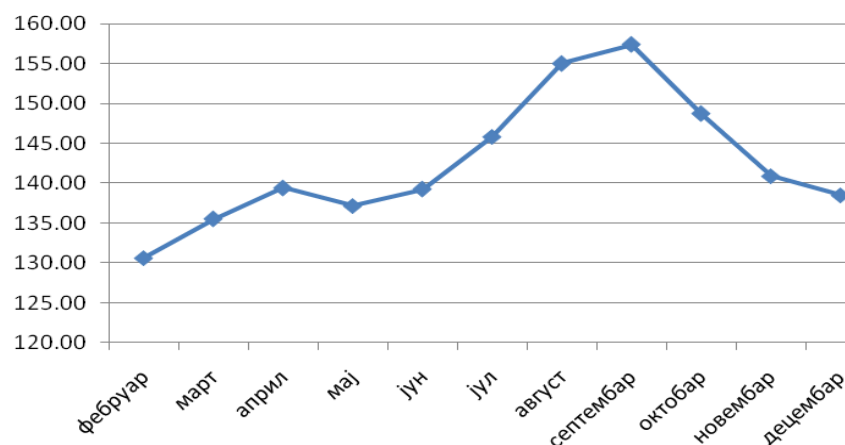
- премијум БМБ95

На veleпродајном тржишту *моторног бензина премијум БМБ95* током 2012. године, подаци о **набавним ценама** овог деривата показују да је НИС ценовно најконкурентнији. Како је НИС уједно и једини произвођач овог деривата, треба имати у виду да је у питању домаћа интерна набавка на коју се не наплаћује ПДВ већ само акциза, што код НИС додатно умањује исказану набавну цену у veleпродаји. Остали учесници на тржишту су у просеку око [...] дин/лит скупљи у набавци и имају релативно уједначене просечне набавне цене.

Просечна **veleпродајна цена** моторног бензина *премијум БМБ95* имала је растући тренд све до септембра, када почиње да опада и такав тренд се наставља све до краја године.

²⁶ Велики број учесника на тржишту није доставио све тражене податке о ценама у veleпродаји. Подаци о набавним и продајним ценама за ТНГ аутогас велики број учесника на тржишту је исказао у килограмима, уместо у литрима како је тражено, те исти нису комплетни. Подаци су најпотпунији за евро дизел.

Дијаграм 24. *Просечна ВП цена премијум БМБ 95, у дин/л, 2012. година*

У јуну месецу просечна veleпродајна цена била је за 10% виша веће него у јануару, да би након пада од септембра месеца у децембру практично враћена на ниво из јуна. У првој половини године највише је veleпродајну цену повећао [...], док су остали учесници на тржишту остварили повећање од око 10%.

Табела 41. *Просечна ВП цена премијум БМБ 95 и индекс раста, 2012. година*

Извор: Подаци учесника на тржишту

(подаци из Табеле 41. представљају заштићене податке)

На veleпродајном тржишту најнижу просечну veleпродајну цену има НИС, док су цене осталих учесника на тржишту релативно уједначене и у просеку за [...] дин/лит више од veleпродајних цена НИС-а.

Посматрајући оба сегмента veleпродајног тржишта и стављајући их у међусобни однос, приметно је да [...] остварује убедљиво највећу разлику у цени, која просечно износи [...] дин/лит, док су разлике у цени свих осталих учесника на тржишту минималне и крећу се у распону од 1,00-2,00 дин/лит.

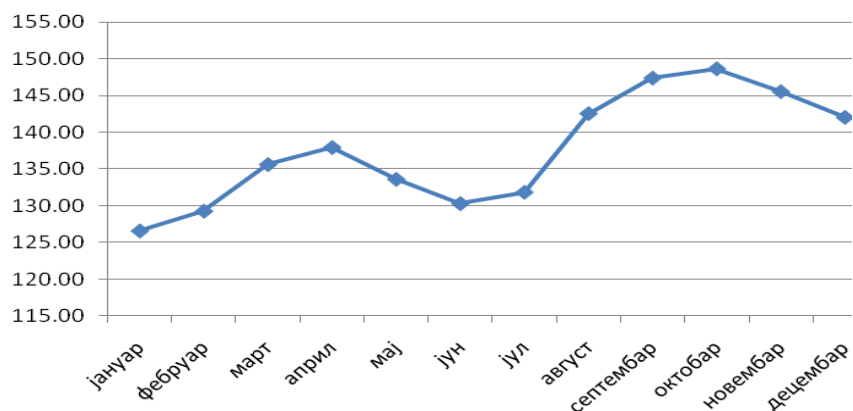
- Д2

На veleпродајном тржишту **дизел горива Д2** током 2012. године у сегменту **набавних цена** НИС је такође ценовно најконкурентнији²⁷. Остали учесници на тржишту су у просеку за око [...] дин/лит скупљи у набавци и имају релативно уједначене просечне набавне цене.

²⁷ Треба имати у виду да су у питању трансферне цене, односно интерна набавка, на коју се не обрачунава ПДВ.

Просечна veleпродајна цена дизел горива Д2 имала је цикличан тренд током 2012. године, тако што је расла у периоду јануар-април и јул-октобар, док је опадала у периоду април-јул и од октобра до краја године.

Дијаграм 25. *Просечна ВП цена дизел горива Д2, у дин/л, 2012. година*

У јуну месецу, просечна veleпродајна цена била је за свега 2% виша него у јануару²⁸, док је у децембру била за 12% виша него на почетку године. У посматраном периоду највише је veleпродајне цене повећао [...], док је код осталих учесника на тржишту повећање у децембру у односу на почетак године износило 10-12%.

Табела 42. *Просечна ВП цена дизел горива Д2 и индекс раста, 2012. година*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 42. представљају заштићене податке)

Ценовно најконкурентнији у veleпродаји дизел горива Д2 је НИС, следе га [...] и [...] чије су veleпродајне цене у просеку више за 1,00 дин/лит, док су остали у просеку за 2,00-5,00 дин/лит скупљи. Изузетак је [...], чије су приказане veleпродајне цене овог деривата у просеку више за чак 30,00 дин/лит.

Посматрајући оба сегмента veleпродајног тржишта и стављајући их у међусобни однос, као и код БМБ95 уочено је да [...] остварује убедљиво највећу разлику у цени која просечно износи око [...] дин/лит, док су разлике у цени свих осталих учесника на тржишту минималне и крећу се у распону од 1,00-2,00 дин/лит.

6.1.2. Veleпродаја евро премијум БМБ95, дизел горива евро дизел и ТНГ

Набавка моторног бензина евро премијум БМБ95, дизел горива евро дизел и ТНГ-а у veleпродаји вршена је како из домаћих извора, тако и из увоза. У том слисцу, у наставку текста посебна пажња је посвећена упоређивању набавних цена из различитих извора набавке.

²⁸ Изузетак је [...], код кога су ВП цене у јуну биле за 8% веће него у јануару, а у децембру за 17%.

- евро премијум БМБ95

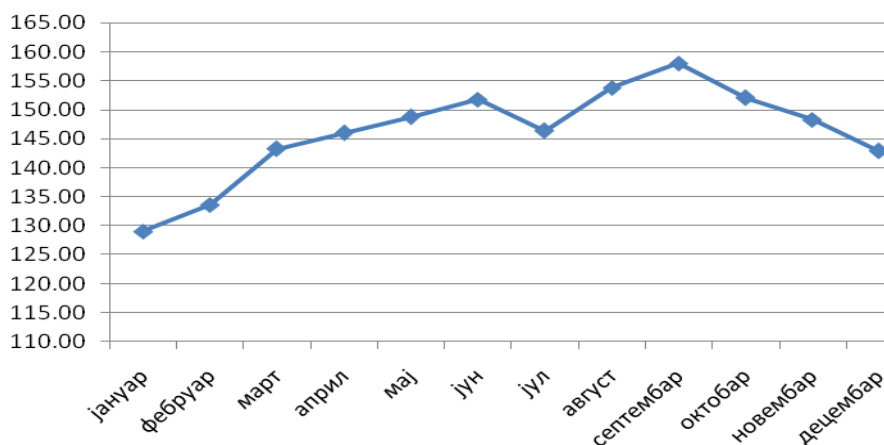
Моторним бензином *евро премијум БМБ95* током 2012. године су се из увоза највише снабдевали ОМВ и Интермол, а само у пар месеци 2012. године и Петробарт, НИС и Лукоил. Најнижу просечну **набавну цену** из увозне набавке имао је [...], док су набавне цене осталих учесника на тржишту одступале у просеку за 1,00-3,00 дин/лит.

На домаћем тржишту су се овим дериватом снабдевали током свих месеци 2012. године Кнез Петрол, Еволуција 2004 и Naftachem, док су остали учесници на тржишту то чинили спорадично. Најнижу просечну набавну цену из домаће набавке имао је НИС²⁹, док су набавне цене осталих учесника на тржишту одступале у просеку за 2,00-7,00 дин/лит.

Уколико у обзир узмемо оба извора набавке, најнижу просечну набавну цену евро премијум БМБ95 на veleпродајном тржишту имао је [...], који је овај дериват набављао спорадично. Следе [...] и [...], чије су набавне цене биле у просеку за 4,00 дин/лит више, док је код осталих учесника на тржишту, укључујући и [...], та разлика износила у просеку 6,00-10,00 дин/лит.

Просечна veleпродајна цена моторног бензина *евро премијум БМБ95* имала је растући тренд све до септембра месеца, од када је у паду.

Дијаграм 26. *Просечна ВП цена евро премијум БМБ95, у дин/л, 2012. година*

У јуну месецу просечна veleпродајна цена била је за чак 17% виша него у јануару, да би након пада у последњем кварталу разлика у односу на почетак године износила 10%. У првој половини године veleпродајне цене највише је повећао [...], а најмање [...] и [...]. Посматрано у односу на јануар, veleпродајне цене су крајем године највише повећали [...] и [...], док је код осталих учесника на тржишту то повећање било на нивоу или нешто испод просека.

²⁹ Код НИС-а је узета у обзир просечна набавна цена из домаће набавке, која представља аритметичку средину набавних цена из интерне набавке и набавке од екстерних домаћих добављача.

Табела 43. *Просечна ВП цена евро премијум БМБ95 и индекс раста, 2012. година*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 43. представљају заштићене податке)

Најнижу просечну veleпродајну цену овог деривата имао је [...], док су просечне veleпродајне цене осталих учесника на тржишту одступале за 2,00-10,00 дин/лит, колико је износила просечна veleпродајна цена [...].

Разлика између просечне набавне и продајне цене на veleпродајном тржишту била је највећа код [...] где је износила просечно око 15,00 дин/лит. Просечну разлику у цени од 5,00-6,00 дин/лит имали су [...] и [...], док је код осталих та разлика износила 1,00-3,00 дин/лит.

- евро дизел

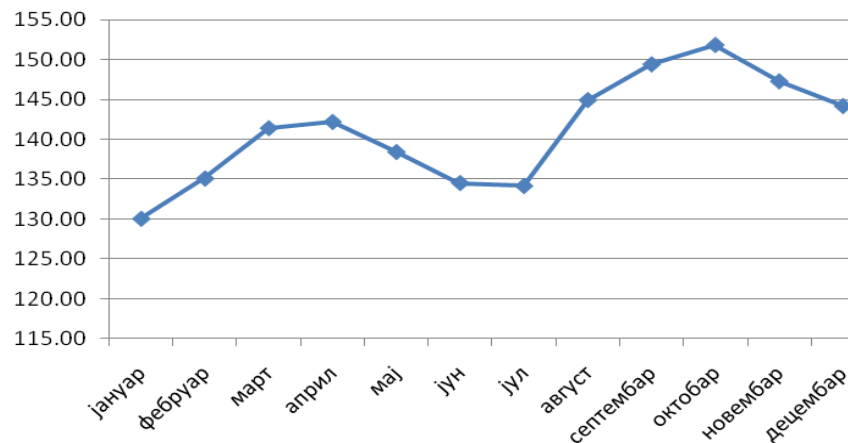
Убедљиво најниже **набавне цене дизел горива евро дизел** на домаћем тржишту имао је НИС, који је набављао како интерно из сопствене производње, тако и од екстерних домаћих добављача, при чему је разлика у цени у односу на набавку из увоза износила око [...] дин/лит. Ипак, треба имати у виду да су цене из интерне набавке исказане са акцизом без ПДВ-а, који се не обрачунава на интерни промет, а цене од екстерних домаћих добављача и из увоза са акцизом и ПДВ-ом. Набавне цене осталих учесника на тржишту из домаће набавке одступају од НИС-ових цена у просеку за [...] дин/лит. Набавку из домаћих извора нису приказали Интермол, Лукоил и Еуро гас.

Најјефтинијим евро дизелом из увоза снабдевали су се [...] и [...], Следе [...],[...] и [...] чија је набавна цена из увоза била у просеку за око 1,00 дин/лит виша, док су [...] и [...] набављали увозни еуродизел у просеку за око 4,00 дин/лит скупље од [...]. OMV, Нафта ад, Еуро Петрол, Еурогас и Кнез Петрол, осим за поједине месеце, нису доставили податке о ценама увозног евро дизела.

Уколико у обзир узмемо оба извора набавке, најнижу просечну набавну цену евро дизела на veleпродајном тржишту имао је [...]. Следе [...],[...] и [...] чије су набавне цене биле за око 7,00 дин/лит више, док је код осталих учесника на тржишту та разлика износила око 10,00 дин/лит.

Просечна veleпродајна цена дизел горива **евро дизел** имала је идентичан цикличан тренд као и просечна veleпродајна цена дизел горива Д2, са растом у периоду од јануара до априла и поново од октобра до краја године и са падом у осталим месецима.

Дијаграм 27. Просечна ВП цена евро дизела, у дин/л, 2012. година

У првој половини године просечна veleпродајна цена дизел горива евро дизел повећана је за свега 3%, док је у децембру била за 11% већа него на почетку године. Vелепродајне цене највише су повећали [...] и [...], док су остали учесници на тржишту цене повећали у просеку за 10-11%.

Табела 44. Просечна ВП цена евро дизела и индекс раста, 2012. година

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 44. представљају заштићене податке)

Преглед veleпродајних цена евро дизела показује да је [...] у просеку најконкурентнији на овом тржишном сегменту, следе [...] и [...], док остали учесници на тржишту овај дериват продају у просеку за 3,00 до 5,00 дин/лит скупле.

Убедљиво највећу **разлику између просечне набавне цене и продајне цене** на veleпродајном тржишту евро дизела имао је [...] и она је износила просечно око [...] дин/лит. Следи [...], који је у просеку остваривао разлику у цени од око [...] дин/лит, док су остали учесници на тржишту у односу на претходну годину драстично смањили разлику у цени и она је у 2012. години износила у просеку 2,00-4,00 дин/лит.

- ТНГ

Течним нафтним гасом за моторна возила (ТНГ ауто гас) учесници на тржишту су се снабдевали како из домаћих извора тако и из увоза. За разлику од претходне године, неколико учесника на тржишту, укључујући и НИС, набавне и продајне цене исказало је у динарима по килограму, а не по литру, како је тражено. Такође, поједини учесници на тржишту су доставили само податке о набавним, односно продајним ценама, док Интермол и Naftachem нису уопште доставили податке за veleпродају ТНГ ауто гаса. Стога подаци о veleпродаји ТНГ ауто гас не представљају репрезентативне податке и биће селективно анализирани.

Од учесника на тржишту који су набавне цене исказали у дин/лит најнижу просечну набавну цену из домаће набавке имао је [...], док су [...] и [...] набављали у просеку за 2,00 дин/лит, односно за 5,00 дин/лит скупље. Набавку из увоза приказали су само OMV и Еуро гас, при чему је [...] јефтинији у набавци за просечно око 5,00 дин/лит. Уколико се оба извора набавке прикажу кроз јединствену набавну цену најјефтинији у набавци био је [...], следи [...], па [...]. Велепродајне цене приказали су само OMV и Еуро гас и просечна велепродајна цена ова два учесника на тржишту је готово изједначена.

Остали учесници на тржишту приказали су набавне и продајне цене у дин/кг. Најнижу просечну **набавну цену** из домаће набавке имао је [...], следе [...] и [...], чије су просечне набавне цене биле више за 6,00 дин/кг, док су просечне набавне цене осталих учесника на тржишту одступале од најконкурентнијег [...] за 10,00-18,00 дин/кг. Најнижу просечну набавну цену из увоза имао је [...], док је просечна набавна цена [...] била виша за око 10,00 дин/кг. Уколико се оба извора набавке прикажу кроз јединствену набавну цену најјефтинији у набавци био је [...], следи [...] који је у просеку био свега око 2,00 дин/кг скупљи, док су просечне набавне цене осталих учесника на тржишту одступале за 8,00-20,00 дин/кг.

Најнижу просечну **велепродајну цену** ТНГ ауто гаса имали су [...] и [...], следе [...],[...] и [...], чија је просечна велепродајна цена одступала за око 2,00 дин/кг, а најскупљи су били [...] и [...], чије су просечне велепродајне цене биле више за око 10,00 дин/кг.

Од учесника на тржишту који су набавне и продајне цене исказали у дин/кг најмању **разлику између просечне продајне и просечне набавне цене** имао је [...], та разлика је у појединим месецима била негативна и у просеку је износила свега око 30 пара. Код осталих учесника на тржишту разлика у цени износила је од 2,00-4,00 дин/кг, осим код [...], код кога је износила 9,00 дин/кг. Изузетак је и [...], код кога је разлика између просечне продајне и просечне набавне цене готово током целе године била негативна и просечно је износила -4,00 дин/кг.

6.2. Трендови набавних и продајних цена на малопродајном тржишту нафтних деривата

У анализи кретања малопродајних цена посматрано је свих 8 учесника на тржишту који обављају делатност трговине на мало нафтним дериватима. Подаци који су посматрани представљају месечни преглед просечних набавних и продајних цена следећих нафтних деривата: моторних бензина премијум БМБ95 и евро премијум БМБ95, дизел горива Д2, дизел горива евро дизел и ТНГ ауто гас. Од учесника на тржишту затражено је да податке о набавним ценама по деривату достављају посебно за набавку на домаћем тржишту и посебно за набавку из увоза, као и да податке о продајним ценама по деривату достављају посебно за продају на бензијским станицама у граду, на аутопуту, на магистралном путу и на селу. У наставку текста анализирани су само подаци о продајним ценама на градским бензинским станицама и на аутопуту. Просечне набавне и продајне цене за сваки месец добијене су као проста аритметичка средина набавних, односно продајних цена свих посматраних учесника на тржишту у односном месецу. Све цене исказане су са фискалним дажбама, односно са акцизом и ПДВ-ом.

6.2.1. Трговина на мало моторним бензином премијум БМБ95 и дизел горивом Д2

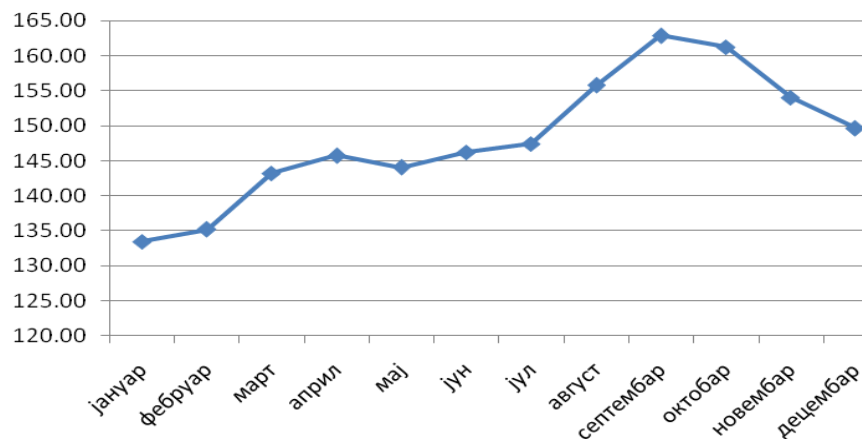
- премијум БМБ95

Најниже просечне **набавне цене** моторног бензина **премијум БМБ95** у свим месецима имао је НИС и његове набавне цене ниже су у просеку за око [...] дин/лит од набавних цена осталих учесника на тржишту. Овде такође треба имати у виду да је у питању домаћа интерна набавка на коју се не наплаћује ПДВ већ само акциза, што код НИС додатно умањује исказану набавну цену у малопродаји. Међу осталим учесницима на тржишту не постоје значајне разлике у набавној цени, већ се просечне набавне цене разликују највише за 2,00 дин/лит.

Када анализирамо **продајне цене**, може се закључити да је разлика између учесника на тржишту у просеку сведена на 2,00-3,00 дин/лит на градским бензинским станицама, док је на аутопуту та разлика била нешто већа и износила је у просеку око 5,00 дин/лит. Нешто ниже продајне цене овог деривата имали су НИС, Еуро Петрол, Кнез Петрол и Лукоил, док су скупљи Д2 продавали Интермол, ОМВ и Еко Serbia.

Просечна малопродајна цена моторног бензина премијум БМБ95 имала је растући тренд закључно са септембром месецом, од када се постепено смањује.

Дијаграм 28. Просечна МП цена премијум БМБ95 у 2012. години (град)

Просечна малопродајна цена у граду била је у децембру за 12% виша него у јануару, док је у јуну била за 9% виша него на почетку године. У посматраном периоду сви учесници на тржишту су готово у идентичном проценту повећали малопродајне цене овог деривата.

Табела 45. Просечне МП цене премијум БМБ95 (у дин/лит) и индекс раста

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 45. представљају заштићене податке)

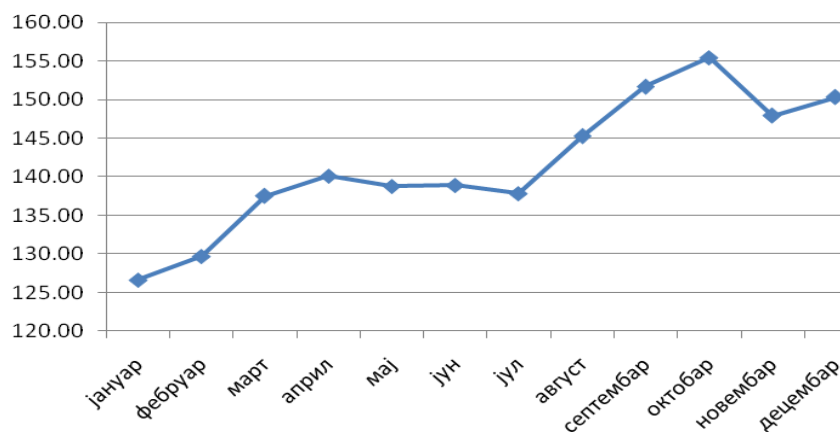
Уколико упоредимо продајне цене на бензинским станицама на аутопуту и у граду, видимо да је код свих посматраних учесника на тржишту та разлика у просеку била позитивна, односно да су продајне цене у граду биле ниже од продајних цена на аутопуту. Разлика је у просеку најмања код [...] (0.14 дин/лит), код кога је у већем делу године била негативна, док је убедљиво највећа код [...] и [...] код којих износи у просеку око 3,00 дин/лит.

- Д2

Најниже просечне **набавне цене** деривата **Д2** у свим месецима имао је НИС и његове набавне цене ниже су у просеку за око [...] дин/лит од набавних цена осталих учесника на тржишту. Овде такође треба имати у виду да је у питању домаћа интерна набавка на коју се не наплаћује ПДВ већ само акциза, што у случају НИС додатно умањује исказану набавну цену у малопродаји. Међу осталим учесницима на тржишту не постоје значајне разлике у набавној цени већ се просечне набавне цене разликују највише за 3,00 дин/лит.

Малопродајне цене дизел горива Д2 имале су растући тренд у 2012. години, уз извесно успоравање раста и благи пад цена у другом кварталу, као и у новембру месецу.

Дијаграм 29. Просечна МП цена дизел горива Д2 у 2012. години (град)

Просечна малопродајна цена у граду била је у децембру месецу за 18% виша него у јануару, док је у јуну била за 9% виша него на почетку године. У посматраном периоду највише је малопродајне цене повећао [...] (за чак 27%), а најмање [...] и [...] (за 15%).

Табела 46. Просечне МП цене Д2 (у дин/лит) и индекс раста

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 46. представљају заштићене податке)

Убедљиво најниже продајне цене дизел горива Д2 током целе 2012. године имао је НИС и оне су на градским бензинским станицама у просеку биле за [...] дин/лит ниже од продајних цена осталих учесника на тржишту, док су на аутопуту биле ниже и за [...]

дин/лит³⁰. Нешто ниже продајне цене имали су и Кнез Петрол и Еуро Петрол, док су најскупљи Д2 продавали Интермол, OMV и Еко Serbia.

Уколико упоредимо продајне цене на бензинским станицама на аутопуту и у граду, видимо да је код свих посматраних учесника на тржишту та разлика у просеку била позитивна, односно да су продајне цене у граду биле више од продајних цена на аутопуту. Разлика је у просеку најмања код [...] (0.27 дин/лит), који је уједно и једини учесник на тржишту који је у већем делу године дизел гориво Д2 продавао јефтиније на аутопуту него у граду. Разлика је убедљиво највећа код [...] и [...] код којих износи у просеку око 4,00 дин/лит.

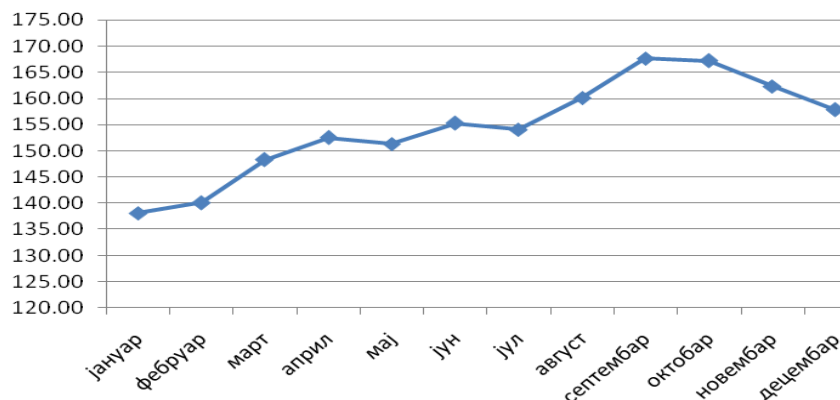
6.2.2. Трговина на мало евро премијум БМБ95, дизел горивом евро дизел и ТНГ-ом

- евро премијум БМБ95

У малопродаји моторног бензина *евро премијум БМБ95* учесници на тржишту су се снабдевали како из домаћих извора тако и из увоза. Најнижу просечну **набавну цену** из домаће набавке имао је [...] и она је за 2,00-7,00 дин/лит нижа од просечних набавних цена осталих учесника на тржишту. Најниже просечне набавне цене из увоза имали су [...] и [...]. Просечна увозна набавна цена била је нижа од просечне набавне цене из домаће набавке за 3,7 дин/лит, при чему је та разлика у појединим месецима износила свега неколико пара, док је у појединим месецима достигала и 8,00 дин/лит. НИС, Еуро Петрол и Кнез Петрол нису доставили набавне цене овог деривата.

Просечне **малопродајне цене** овог деривата имале су растући тренд све до септембра, од када су у паду.

Дијаграм 30. Просечна МП цена евро премијум БМБ95 у 2012. години (град)

У децембру месецу просечна малопродајна цена овог деривата у граду била је за 14% виша него у јануару и за свега 2% виша него у јуну, те је пораст цена практично остварен у првој половини године.

³⁰ Изузетак је децембар месец, у коме је НИС приказао натпросечно високу просечну продајну цену овог деривата.

Табела 47. *Просечне МП цене евро премијум БМБ95 (у дин/лит) и индекс раста*
Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 47. представљају заштићене податке)

Најнижу просечну малопродајну цену евро премијум БМБ95 на градским бензинским станицама имали су НИС и Кнез Петрол, при чему је НИС био нешто јефтинији у првој половини године, а Кнез Петрол у другој. Следи Лукоил, док су цене осталих учесника на тржишту биле за 2,00-3,00 дин/лит више, па све до Еуро Петрол, који је био у просеку најскупљи. Готово идентична ситуација је и на аутопуту, где су најјефтинији били Кнез Петрол и НИС, Лукоил је био за 2,00-3,00 дин/лит скупљи, док су остали учесници на тржишту евро премијум продавали по ценама вишим и за 10,00 дин/лит.

У погледу разлике између просечних продајних цена на аутопуту и у граду може се закључити да је она углавном позитивна и у просеку износи 2,6 дин/лит. Просечно најнижу и у појединим месецима негативну разлику у цени имали су [...] и [...], следи [...], који је такође у појединим месецима евро премијум продавао скупље у граду, док је код осталих учесника на тржишту разлика у цени износила у просеку 3,00-4,00 дин/лит.

Највећу просечну разлику између просечне продајне цене и просечне набавне цене³¹ имао је [...] (18,00 дин/лит), док су најмању просечну разлику имали [...] и [...] (око 12,00 дин/лит). Код осталих учесника на тржишту просечна разлика у цени кретала се између 13,00-15,00 дин/лит.

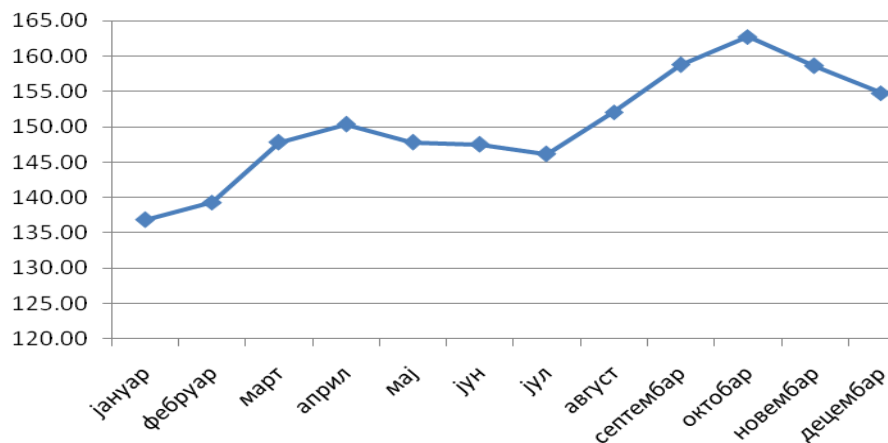
- евро дизел

На малопродајном тржишту дизел горива **евро дизел** у 2012. години нафтне компаније су се снабдевале како из домаћих извора тако и из увоза. Најнижу просечну **набавну цену** из домаће набавке имао је НИС, и та цена је за најмање [...] дин/лит била нижа од просечних набавних цена осталих учесника на тржишту. Просечне набавне цене осталих учесника на тржишту разликовале су се међусобно за највише 2,5 дин/лит. Уколико посматрамо набавне цене **увозног евро дизела** најниже цене имали су [...], [...] и [...], док је највишу просечну набавну цену имао [...] и та цена је била за око 3,00 дин/лит изнад осталих.

Просечне **малопродајне цене** евро дизела имале су растући тренд код свих учесника на тржишту, уз благи пад у периоду од маја до јула и нешто израженији пад од октобра месеца до краја године.

³¹ просечна продајна цена представља просту аритметичку средину продајних цена у граду и на аутопуту, просечна набавна цена представља просту аритметичку средину набавних цена из домаћих извора и из увоза. НИС и Кнез Петрол нису доставили податке о набавним ценама за евро премијум БМБ95..

Дијаграм 31. Просечна МП цена евро дизел у 2012. години (град)

У децембру месецу просечна малопродајна цена евро дизела на градским бензинским станицама била је за 13% виша него у јануару, односно за 5% виша него у јуну, док је у јуну била за 7% виша него на почетку године. Пораст малопродајних цена евро дизела био је уједначен код свих посматраних учесника на тржишту у наведеном периоду.

Табела 48. Просечне МП цене евро дизела (у дин/лит) и индекс раста

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 48. представљају заштићене податке)

Просечне малопродајне цене евро дизела разликовале су се између учесника на тржишту за до 5,00 дин/лит на градским бензинским станицама, односно за до 10,00 дин/лит на аутопуту. Најјефтинији евро дизел како на градским бензинским станицама тако и на аутопуту продавали су НИС и Кнез Петрол, следе Лукоил и Еуро Петрол, док су најскупљи евро дизел продавали OMV и Eko Serbia.

Малопродајне цене евро дизела на аутопуту и у граду разликовале су се у просеку за 2,7 дин/лит, при чему је разлика била далеко мања у првој половини године. Од свих посматраних учесника на тржишту једино је [...] готово у целом периоду јефтинији евро дизел продавао на аутопуту, док се код осталих учесника на тржишту та разлика у просеку кретала од 2,00-5,00 дин/лит.

Највећу просечну разлику између просечне продајне цене и просечне набавне цене³² имао је [...] (31,00 дин/лит), док је најмању просечну разлику имао [...] (11,5 дин/лит). Код осталих учесника на тржишту просечна разлика у цени кретала се између 15,00-19,00 дин/лит.

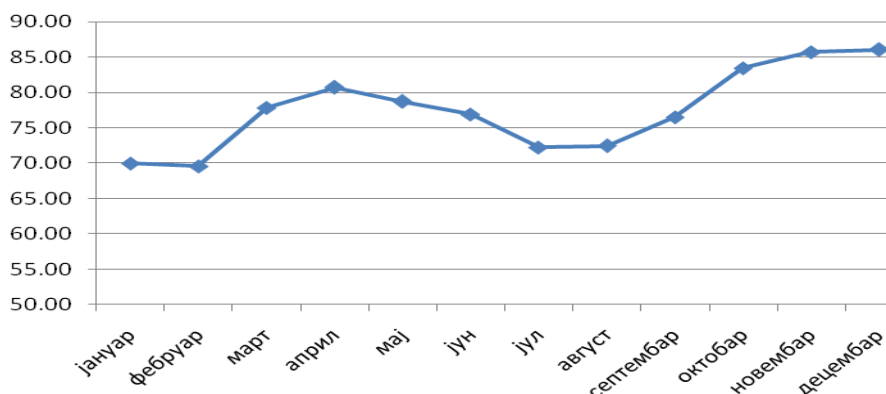
³² просечна продајна цена представља просту аритметичку средину продајних цена у граду и на аутопуту, просечна набавна цена представља просту аритметичку средину набавних цена из домаћих извора и из увоза. НИС и Еуро Петрол нису доставили увозне набавне цене, док Кнез Петрол није уопште доставио податке о набавним ценама за евро дизел.

- ТНГ ауто гас

Највећи број учесника на малопродајном тржишту снабдевао се овим дериватом из домаћих извора. Ценовно најконкурентнији у набавци био је [...], чија је просечна **набавна цена** у 2012. години износила 52,9 дин/лит, док су набавне цене осталих учесника на тржишту биле веће за 10,00-15,00 дин/лит. ТНГ су у 2012. години увозили само Лукоил и ОМВ и њихове просечне набавне цене из увоза се углавном не разликују значајно и на нивоу су или незнатно одступају од цена из домаће набавке³³.

Просечне **малопродајне цене** ТНГ-а показују у извесном смислу циклично кретање у 2012. години, тако што су расле у периоду од фебруара до априла и затим од августа све до краја године, док су у периоду од априла до јула имале опадајући тренд. У октобру месецу 2012. године акцизе на ТНГ повећане су са 19,21 дин/кг на 30,00 дин/кг, што је довело до даљег раста малопродајних цена у наведеном периоду.

Дијаграм 32. *Просечна МП цена ТНГ-а у 2012. години (град)*

Просечна малопродајна цена ТНГ-а била је већа у децембру у односу на јануар за чак 23%, док је у јуну у односу на почетак године била за 10% виша. НИС је једини учесник на тржишту код кога је у првој половини године дошло до незнатног снижавања малопродајне цене овог деривата. Код других учесника на тржишту пораст цена у јуну у односу на јануар износио је између 8-14%, а у децембру у односу на почетак године код свих учесника на тржишту (осим [...]) малопродајна цена је била за око 25% виша.

Табела 49. *Просечне МП цене ТНГ-а (у дин/лит) и индекс раста (град)*

Извор: Калкулације на бази података учесника на тржишту

(подаци из Табеле 49. представљају заштићене податке)

Најниже просечне малопродајне цене ТНГ-а на градским бензинским станицама имали су Еуро Петрол, Еурогаз и Кнез Петрол, који се током године смењују на позицији најјефтинијег. Остали учесници на тржишту имали су готово уједначене малопродајне

³³ НИС набавку из увоза, као и домаћу екстерну набавку није раздвојио на канал veleпродаје и канал малопродаје

цене које су биле у просеку за око [...] дин/лит више. На бензинским станицама на аутопуту најјефтинији је Кнез Петрол, док су остали учесници на тржишту били релативно уједначени и у просеку за [...] дин/лит скупљи.

Разлике у ценама ТНГ на градским пумпама и пумпама на аутопуту нису толико изражене као код осталих деривата и просечно су износиле 1,00- 3,00 дин/лит, за колико су цене на аутопуту биле више. У другој половини године тазлике у цени између ове две категорије бензинских станица су нешто израженије код свих посматраних учесника на тржишту. Најмању позитивну разлику у цени имао је [...] и она је износила у просеку 0,9 дин/лит, а највећу [...] (3,6 дин/лит).

Убедљиво најмању просечну разлику између просечне продајне цене и просечне набавне цене³⁴ имао је [...] (8,6 дин/лит), док је највећу просечну разлику имао [...] (19,7 дин/лит). Код осталих учесника на тржишту просечна разлика у цени кретала се око 17,00 дин/лит. [...] је у фебруару, августу и децембру имао негативну разлику у цени, док је у осталим месецима та разлика била натпросечно висока, што је резултирало у просечној разлици у цени од око 12,00 дин/лит. Такође, може се приметити тенденција смањења малопродајне марже у другој половини године код свих посматраних учесника на тржишту.

Комисија је у поступку анализе такође обратила пажњу на **разлику између просечне veleпродајне цене, с једне стране и просечне малопродајне цене нафтних деривата, са друге стране**³⁵. Из достављених података о ценама могло се закључити да су ове разлике у цени далеко веће код деривата код којих је увозна компонента значајна (евро дизел и евро премијум БМБ95), него код нафтних деривата који су се набављали искључиво на домаћем тржишту (Д2 и премијум БМБ95)³⁶. Највећу разлику између ВП и МП цене код посматраних нафтних деривата имали су [...] и [...], док су се на позицији најмање разлике у цени смењивали [...] и [...].

Једини домаћи произвођач нафтних деривата – НИС имао је у посматраном периоду позитивну разлику у цени између просечне ВП цене и просечне МП цене код посматраних нафтних деривата. Просечне вредности ове разлике у цени износиле су од неколико пара код моторног бензина евро премијум БМБ95, око [...] дин/лит код дизел горива Д2, око [...] дин/лит за моторни бензин премијум БМБ95, односно око [...] дин/лит код дизел горива евро дизел. У односу на претходну годину, смањене су разлике у цени за све врсте горива осим моторног бензина премијум БМБ95, код кога је разлика у цени повећана³⁷.

Табела 50. *РУЦ између ВП цене и просечне МП цене код НИС-а, у дин/лит*

³⁴ Просечна продајна цена представља просту аритметичку средину продајних цена у граду и на аутопуту, просечна набавна цена представља просту аритметичку средину набавних цена из домаћих извора и из увоза. Кнез Петрол није уопште доставио податке о набавним ценама за ТНГ, док су набавне цене из увоза доставили само OMV и Лукоил.

³⁵ Као просечна малопродајна цена узета је аритметичка средина малопродајних цена на градским бензинским станицама и на аутопуту.

³⁶ Подаци о veleпродајним и малопродајним ценама течног нафтног гаса нису били упоредиви, јер је велики број учесника на тржишту veleпродајне цене исказао у дин/кг, а малопродајне у дин/лит.

³⁷ Подаци за ТНГ нису били упоредиви, услед различите јединице мере у којој су цене исказане, те нису ни приказани.

(подаци из Табеле 50. представљају заштићене податке)

8. Закључци и препоруке

На основу прикупљених података и анализе стања конкуренције на тржишту трговине на велико и тржишту трговине на мало нафтним дериватима у Републици Србији у 2012. години, Комисија је извела следеће **закључке**:

- 1. У 2012. години настављен је тренд пораста домаће производње сирове нафте из претходног периода, праћен смањењем увоза сирове нафте,** тако да је према процени за 2012. годину произведено 10% више сирове нафте него у 2011. години, па се први пут дешава да домаћа производња сирове нафте премашује увоз. **Набавна цена сирове нафте CIF (Cost, Insurance and Freight) из увоза је константно виша од набавне цене домаће нафте** и тај распон се креће од [...] % у фебруару до [...] % у новембру. На годишњем нивоу, просечна набавна цена увозне нафте била је за [...] % виша од просечне набавне цене домаће нафте.
- 2. Производња нафтних деривата је и даље у паду, тако да је у 2012. години смањена за 7% у односу на претходну годину.** У укупној структури производње нафтних деривата као и претходних година највећи удео има производња моторних горива (моторни бензини, дизел гориво, млазно гориво и ТНГ за моторна возила) која у 2012. години чини /50-60/% укупне производње деривата нафте. Производња енергетских горива чинила је /20-30/%, а неенергетска производња /10-20/% укупне производње нафтних деривата. У укупној производњи нафтних деривата појединачно највећи удео има производња дизел горива (/30-40/%), производња моторних бензина чини /20-30/%, а производња лож уља /20-30/%.
- 3. Домаћа производња деривата нафте није довољна да покрије потребе домаћег тржишта, те се додатне количине обезбеђују из увоза.** У 2012. години драстично је повећан увоз бензина евро премијум БМБ95 и евро БМБ98, захваљујући либерализацији увоза моторних горива која је на снази од 1.01.2011. године, увоз дизел горива смањен је за 4%, а увоз пропана, бутана и смеша (ТНГ) за 11%.
- 4. Концентрисаност увоза и даље је веома висока код свих посматраних нафтних деривата.** Готово целокупан увоз дизел горива и ТНГ-а отпада на првих 10 увозника, док првих 5 увозника чини 83% увоза дизел горива и 89% увоза ТНГ-а. НИС, Лукоил и OMV су као и претходне године водећи увозници дизел горива, НИС је истовремено и највећи увозник ТНГ-а, док су Интермол и OMV водећи увозници моторног бензина и чине чине преко 2/3 укупног увоза у овој категорији.
- 5. На дан 15.01.2013. године лиценцу за складиштење нафте, деривата нафте и биогорива имало је 13 привредних субјеката.** У 2012. години складишне капацитете су, проширењем лиценце, повећала 2 привредна субјекта, док је један привредни субјект смањио капацитете. Од 159 ималаца лиценце за трговину

нафтом, дериватима нафте, биогоривима и компримованим природним гасом (трговина на велико) на дан 15.01.2013. године, само 19 привредних субјеката у обављању ове делатности располажу лиценцираним резервоарским капацитетима, док преосталих 140 ималаца лиценци трговину врше без претходног ускладиштења.

6. **На тржишту Републике Србије НИС је једини произвођач нафтних деривата и један од најзначајнијих извора снабдевања учесника на тржишту како трговине на велико, тако и трговине на мало дериватима нафте.** Концентрација набавке на мањи број добављача у veleпродаји је значајна, те се удео првих 5 добављача у укупној набавци нафтних деривата на велико креће између 80-100%. Са друге стране, удео првих 5 купаца у укупном промету на велико и приходима од veleпродаје значајно се разликује од једног до другог учесника на тржишту и креће се од свега 5% код [...] и [...], до чак 100% код [...].
7. **Структура набавке првобитно је опредељена могућношћу увоза појединих врста нафтних деривата, односно њиховом доступношћу на домаћем тржишту, а затим и њиховом ценом.** Учесници на тржишту трговине на велико евро дизелом се углавном снабдевају из увоза, док у структури набавке ТНГ-а и даље преовлађује набавка из домаћих извора. Безоловним моторним бензином евро премијум БМБ95 и евро БМБ98 учесници на тржишту се снабдевају или већином из увоза ([...]) или у потпуности из домаћих извора (остали учесници на тржишту). Набавку дизел горива Д2, моторног бензина премијум БМБ95 и лож-уља сви учесници на тржишту су, без изузетка, приказали као домаћу набавку, док у набавци гасног уља екстра лаког такође преовлађује домаћа компонента.
8. **У укупној набавци у veleпродаји, као и у набавци посматраних појединачних деривата далеко предњачи НИС. Истовремено, НИС остварује и највећи промет на велико у свакој од посматраних категорија нафтних деривата појединачно, осим безоловних моторних бензина евро квалитета, код којих први пут губи лидерску позицију.** Доминација НИС најизраженија је код деривата који се производе искључиво у рафинеријама НИС и не могу се набавити из увоза, а то су премијум БМБ95 и Д2. На тржишту veleпродаје ове две врсте нафтних деривата - премијум БМБ95 и Д2, НИС је задржао доминантан положај³⁸. Поред НИС-а, у трговини на велико евро дизелом истичу се Лукоил и Кнез Петрол, у трговини безоловним бензином евро премијум БМБ95 и евро 98 Интермол и ОМV, док се у трговини на велико ТНГ-ом јасно издвајају Кнез Петрол, Стандард гас и Еуро гас. Посматраних 13 учесника на тржишту највише је у 2012. години трговало евро дизелом и ТНГ-ом, док је промет безоловних бензина евро квалитета и даље релативно мали.
9. **Највеће приходе од veleпродаје нафтних деривата у 2012. години има НИС и ти приходи готово четири пута премашују приходе првог следећег учесника на тржишту.** Код 9 од 13 учесника на тржишту приходи од продаје бензинским

³⁸ приликом извођења овог закључка Комисија није имала у виду дефиницију релевантног тржишта у смислу члана 6. Закона о заштити конкуренције

станцима чине највећу ставку у укупним veleпродајним приходима, од којих су три у потпуности орјентисана на продају бензинским станицама. Два учесника на тржишту су претежно орјентисана на продају индустрији и топланама, док код два учесника на тржишту најзначајнију ставку у приходима чине приходи од продаје осталим потрошачима.

- 10. У сегменту трговине на мало нафтним дериватима, учесник на тржишту са убедљиво највећим бројем бензинских станица је и даље НИС,** са 329 активних бензинских станица на дан 31.12.2012. године, што чини око 29% укупног броја бензинских станица. Лукоил, са 135 активних бензинских станица заузима око 12% тржишта, следе OMV са 5%, Еко Serbia са 4% и Интермол са 3%, док преостали учесници на тржишту појединачно не прелазе 2% од укупног броја бензинских станица. У 2012. години није било значајнијег ширења малопродајне мреже, а они највећи (НИС и Лукоил) су смањили број активних бензинских станица у односу на претходну годину.
- 11. Набавка у сектору малопродаје деривата нафте је високо концентрисана.** Првих 5 добављача чини између 95% и 100% укупне набављене количине и незнатно мање учествује у укупној вредности набавке. Појединачно највећи добављач у малопродаји је НИС, који учествује са 30-50% у укупној набавци учесника на тржишту. Међу већим добављачима налазе се и Лукоил, Интермол и OMV.
- 12. Тржиште малопродаје нафтних деривата снабдева се углавном из домаћих извора.** Од укупно 6 учесника на тржишту који су исказали структуру набавке у малопродаји, само је код Лукоил и Интермол значајније заступљена увозна компонента (око 50%), док код осталих учесника на тржишту доминира набавка из домаћих извора. Највећи удео увозне компоненте у малопродаји присутан је код безоловних бензина евро квалитета евро премијум БМБ95 и евро 98, док се евро дизел и ТНГ углавном набављају на домаћем тржишту.
- 13. У 2012. години укупан промет на мало нафтних деривата смањен је код свих посматраних учесника на тржишту, осим код [...], код кога је повећан за 11% и [...], код кога је повећан преко 200%.** Код осталих учесника на тржишту укупан промет смањен је за око 10%, док се код [...] задржао на нивоу из 2011. године. Убедљиво највећи промет на мало у 2012. години остварио је НИС, следе OMV и Лукоил, на четвртм месту налази се Еко Serbia, а на петом Кнез Петрол, који је захваљујући значајном ширењу малопродајне мреже у 2012. години по оствареном промету премашио Интермол. Од посматраних учесника на тржишту најмањи промет на мало у 2012. години остварио је Еуро Петрол.
- 14. Концентрација промета на мало најизраженија је код дизел горива Д2 и моторног бензина премијум БМБ95, а убедљиво највећи промет на мало ових деривата остварује НИС.** НИС остварује и највећи промет евро дизела и моторног бензина евро премијум БМБ95, али је концентрација код ових деривата далеко мање изражена, па се као значајнији учесници на тржишту појављују и Лукоил,

OMV, Интермол и Еко Serbia. У промету на мало течног нафтног гаса концентрација је најмање изражена. Највећи промет остварује НИС, следе Лукоил, OMV и Еко Serbia који се по оствареном промету не разликују значајно, док остали учесници на тржишту остварују далеко мањи промет овог деривата.

- 15. У 2012. години евидентна је даља промена структуре промета код свих учесника на тржишту, као директна последица промене у структури потрошње и преорјентације са нафтних деривата са већим садржајем олова на чистија горива и горива европског квалитета. Моторни бензин МБ95 је престао да се производи, потрошња дизел горива Д2 значајно је смањена у корист евро дизела, а повећана је и потрошња безоловних бензина европског стандарда квалитета евро премијум БМБ95 и евро БМБ98.**
- 16. Дизел горива (Д2 и евро дизел) чине доминантну ставку у укупном промету на мало свих посматраних учесника на тржишту и њихов удео се креће од 44% до 58%. Код готово свих учесника на тржишту појединачно највећи удео у промету остварује евро дизел и његов удео се креће и до 45%. Д2 доминира у укупном промету на мало код [...] са уделом од око 30%, док код осталих учесника на тржишту удео Д2 није прелазио 15%. Моторни бензини (премијум БМБ95, евро премијум БМБ95 и евро 98) у укупном промету учествују са од 10-30%, при чему удео премијум БМБ95 износи између 20-25%, док удео евро премијум БМБ95 и евро 98 износи 3-5%. Удео ТНГ ауто гаса кретао се од 10-28%, док код Еуро гас целокупан промет на мало чини ТНГ. Гасно уље екстра лако у укупном промету учествује са од 1% код [...] до 14% код [...], док је удео осталих деривата занемарљив.**
- 17. У односу на 2011. годину, просечан промет (промет по бензинској станици) смањен је код 4 учесника на тржишту. Просечан промет повећан је код [...] за око 35%, [...] за 4%, а код [...] је дуплиран. Смањење промета по бензинској станици код осталих учесника на тржишту износи око 10% и директна је последица смањења укупног промета, с обзиром на чињеницу да ови учесници на тржишту у 2012. години нису значајније ширили малопродајну мрежу. За разлику од претходних година, највећи просечан промет по бензинској станици остварио је Кнез Петрол, следе OMV, Еко Serbia и Интермол, а на самом зачељу по оствареном просечном промету налази се Лукоил.**
- 18. Приходи од пратећих делатности, укупни и просечни, повећани су код свих посматраних учесника на тржишту, осим [...], код кога су задржани на нивоу из претходне године. Просечни приходи од пратећих делатности били су највећи код Еко Serbia, следе OMV и Интермол, а у колико се изузме Кнез Петрол, код кога су ови приходи занемарљиви, најмањи су били код НИС и Лукоил.**
- 19. Велепродајне и малопродајне цене нафтних деривата слободно се формирају на тржишту. У набавци на велепродајном тржишту моторних бензина и дизел горива НИС је ценовно најконкурентнији, што је последица чињенице да велики део укупне набавке у велепродаји представља интерна набавка. [...] је ценовно**

најконкурентнији у продајном сегменту трговине на велико дизел горивима Д2 и евро дизел и моторним бензином премијум БМБ95. Најниже просечне продајне цене моторног бензина евро премијум БМБ95 имао је [...]. Најнижу просечну набавну цену течног нафтног гаса имао је [...], који је уз [...] најконкурентнији и у продајном сегменту. С обзиром на чињеницу да је, за разлику од претходне године, овај дериват набављао у просеку скупље од осталих, [...] је готово током целе године имао негативну разлику између продајне и набавне цене, која је просечно износила -4,00 дин/кг.

- 20. Сви учесници на тржишту су у 2012. години отпочели праксу примене диференцираних малопродајних цена у зависности од локације бензинских станица**, те су на бензинским станицама на аутопуту нафтни деривати током целе године били у просеку за 2,00-4,00 дин/лит скупљи него на осталим категоријама бензинских станица.
- 21. Малопродајне цене нафтних деривата имале су растући тренд у 2012. години, што је делимично последица повећања акциза у августу и касније у октобру месецу.** У децембру месецу у односу на јануар малопродајне цене моторних бензина премијум БМБ95 и евро премијум БМБ95 повећане су у просеку за 12%, односно за 14%. Растући тренд имале су и малопродајне цене дизел горива Д2 и евродизел, уз благи пад у другом и четвртном кварталу, те су на крају године биле у просеку за 18%, односно за 13% више него у јануару. Просечне малопродајне цене ТНГ-а показују у извесном смислу циклично кретање у 2012. години, тако што су расле у периоду од фебруара до априла и затим од августа све до краја године, док су у периоду од априла до јула имале опадајући тренд. Повећање акциза на ТНГ у октобру месецу са 19,21 дин/кг на 30,00 дин/кг довело до даљег раста малопродајних цена овог деривата у наведеном периоду.
- 22. На малопродајном тржишту моторних бензина и дизел горива, као и на veleпродајном тржишту, НИС се јавља као лидер у набавним ценама из домаће набавке, док су у набавци из увоза најконкурентнији [...], [...] и [...].** НИС је у 2012. години имао убедљиво најниже просечне малопродајне цене дизел горива Д2, најконкурентнији је био и у продаји моторних бензина премијум БМБ95, док се у малопродаји моторног бензина евро премијум БМБ95 и дизел горива евро дизел на позицији најјефтинијег смењује са Кнез Петрол. ТНГ најјефтиније је набављао [...], док су се у продајном сегменту на позицији најконкурентнијег смењивали Кнез Петрол и Еуро Петрол.
- 23. Учесници на тржишту су током 2012. године остваривали релативно веће разлике између просечних veleпродајних и просечних малопродајних цена на дериватима у чијој је набавци увозна компонента значајна (евро дизел и евро премијум БМБ95), у односу на деривате који су се набављали искључиво на домаћем тржишту (Д2 и премијум БМБ95).** Највећу разлику између veleпродајних и малопродајних цена код посматраних нафтних деривата имали су [...] и [...], док су се на позицији најмање разлике у цени смењивали [...] и [...]. Једини домаћи произвођач нафтних деривата – НИС имао је у посматраном

периоду позитивну разлику у цени између просечне veleпродајне и просечне малопродајне цене код посматраних нафтних деривата. У односу на претходну годину, смањене су разлике у цени за све врсте горива осим моторног бензина премијум БМБ95, код кога је разлика у цени повећана.